

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

SITUACE BRETONŠTINY JAKO REGIONÁLNÍHO JAZYKA VE FRANCII

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Drsková, Ph.D.

Autor práce: Šárka Kousalová

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2019

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 7. dubna 2019

Šárka Kousalová

Ráda bych poděkovala vedoucí mé práce Mgr. Kateřině Drskové, Ph.D. za její odbornou pomoc, rady a čas, který mi věnovala.

ANOTACE

Bakalářská práce „*Situace bretonštiny jako regionálního jazyka ve Francii*“ pojednává o historickém a současném postavení bretonštiny ve společnosti a o způsobech, jakými se množství aktérů pokouší tento regionální jazyk v současnosti podpořit. Cílem práce je poskytnout informace především o současné situaci tohoto regionálního jazyka a nalézt možná řešení pro jeho záchranu.

Klíčová slova: bretonština, Bretaň, Francie, regionální jazyk, podpora regionálního jazyka

ABSTRACT

This bachelor thesis „*The situation of Breton language as regional language in France*” focuses on historic and current situation of the Breton language as well as the methods by which concerned participants try to support its development. The goal of the thesis is to provide information primarily about the current situation of this regional language and to find some solutions how to prevent the Breton language from its extinction.

Keywords: Breton language, Brittany, France, regional language, support of a regional language

Obsah

Úvod.....	1
1 Představení bretonštiny.....	2
1.1 Stručná charakteristika	2
1.2 Bretonština jako regionální jazyk.....	2
1.3 Historie postavení bretonštiny ve Francii.....	3
2 Bretonština v současnosti	6
2.1 Formy podpory regionálního jazyka	9
2.1.1. Občanské aktivity	9
2.1.2. Média.....	10
2.1.3. Literatura.....	16
2.1.4. Hudba.....	17
2.1.5. Institucionální podpora	19
2.1.6. Ekonomická podpora	23
2.1.7. Regionální a státní podpora	24
2.1.8. Evropská a mezinárodní podpora.....	26
3 Kulturní akce spojené s regionálním jazykem	29
3.1. Soutěž <i>Les Prix de l'Avenir du Breton</i>	29
3.2 Bretonské festivaly	30
Závěr.....	32
Résumé.....	34
Bibliografie	36
Seznam příloh.....	40

Úvod

Bretonština, jakožto regionální jazyk, je jedním z prvků, které tvoří kulturní bohatství severozápadního regionu Francie Bretaň. Stejně jako některé další regionální jazyky, i bretonština měla historicky složitý vývoj, protože byla konstantě potlačována a podřazována francouzštině. V současné době se Bretonci pokouší najít všemožné způsoby, jak zabránit jejímu zániku.

Při svém studiu na univerzitě v Lorientu jsem se intenzivně zabývala otázkou historické a současné situace bretonštiny a možnostmi jejího rozkvětu v následujících letech. Důvodem výběru tohoto tématu byl zájem o bližší poznání tohoto regionálního jazyka.

Nejprve jsem načerpala teoretické znalosti z místních literárních pramenů a následně kontaktovala několik osob, které se dnes aktivně zabývají podporou rozvoje bretonštiny v rozličných odvětvích, jako například v oblasti umění, či na akademické půdě.

Obsah práce je rozdělen do třech kapitol. V první části práce stručně popisují bretonštinu jako regionální jazyk a její historický vývoj. V druhé části představují současné formy podpory bretonštiny. Třetí část je věnována kulturním akcím, které jsou s regionálním jazykem spojené. Závěrečná část práce je věnována resumé ve francouzském jazyce, které prezentuje výsledky mého výzkumu a z nich vycházející návrhy na efektivní řešení problematiky ohrožení tohoto regionálního jazyka.

Cílem bakalářské práce tedy je představit historickou a současnou situaci bretonštiny a odpovědět na otázku, jakými způsoby zabránit jejímu zániku a napomoci jejímu rozkvětu.

1 Představení bretonštiny

V první části této kapitoly nejprve stručně charakterizují bretonštinu. V druhé části okomentují právní ochranu francouzských regionálních jazyků, do kterých bretonština patří. V závěrečné části představím stručnou historii tohoto jazyka s referencemi, které jsou důležitým faktorem pro pochopení současné situace bretonštiny.

1.1 Stručná charakteristika

Bretonština je jazyk, jehož užívání je omezeno na region Bretaň, nacházející se v severozápadní části Francie. Jedná se o původně keltský jazyk, ze kterého se zpravidla rozlišují čtyři živé dialekty: Kerne (cornouailleské nářečí), kterým se mluví v okolí Cournouaille, Leon (léonské nářečí), kterým se mluví v historickém regionu Pays de Léon, Treger (tréguierské nářečí), kterým se mluví v provincii Trégor a Gwened (vanneské nářečí), pocházející z oblasti kolem města Vannes.¹

1.2 Bretonština jako regionální jazyk

Podle *Evropské charty regionálních či menšinových jazyků*, podepsané dne 5. listopadu 1992 ve Štrasburku, označuje výraz „regionální či menšinové jazyky“ jazyky, které jsou: i) tradičně užívány na daném území státu občany tohoto státu, kteří tvoří skupinu početně menší než ostatní obyvatelstvo státu; a ii) odlišné od úředního jazyka (úředních jazyků) tohoto státu; neoznačuje dialekty úředního jazyka (úředních jazyků) státu, ani jazyky migrantů.“² Státy, které ratifikují Evropskou chartu menšinových a regionálních jazyků, jsou vázány umožnit občanům používat regionální jazyk například na úřadech nebo ve vzdělávacích institucích.

Francie podepsala chartu v roce 1999, nicméně francouzský Senát ji v roce 2015 odmítl ratifikovat, neboť byla v rozporu s článkem 2 francouzské Ústavy z roku 1958. Dle tohoto článku je „jazykem Republiky francouzština“, což mělo za následek, že bretonština se dalším oficiálním jazykem Francie nestala.³ Mezi zákony, které v minulosti

---

¹ BROUDIC, Fanch. *Qui parle breton aujourd'hui ? Qui le parlera demain?* V nakladatelství Brud Nevez. V Brestu: Brud Nevez, 1999.

² *Ministerstvo kultury České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/assets/ministerstvo/Evropska-charta-regionálních-ci-menšinových-jazyků.pdf>

³ JUNG Armand et URVOAS Jean-Jacques. *Langues et cultures régionales : en finir avec l'exception française*. Nantes, 2000.

upravovaly situaci regionálních jazyků, patří například zákon z roku 1951⁴, na jehož základě byla povolena výuka regionálních jazyků ve školách, zákon z roku 1975⁵, jenž umožnil výuku v regionálním jazyce pro všechny menšiny. K recentním zákonům upravujícím tuto problematiku patří zákon z roku 2013 o reformě školství, kde dle čl. 40 : „Menšinové a regionální jazyky tvoří část kulturního dědictví Francie a že jejich výuka bude podporována v regionech, kde se jimi mluví.“⁶

1.3 Historie postavení bretonštiny ve Francii

První dokument psaný v bretonštině pochází z osmého století, je tedy starší než první francouzský text *Štrasbourské přísahy* z roku 842. Jedná se o lékařskou příručku, čtyřstránkový text napsaný ve starobretonštině a v latině nazvaný *Le livre de Leiden*.

Starověká bretonština se používala od 5. do 11. století. Ve 12. – 17. století byla nahrazena středověkou bretonštinou.

V roce 1464 byl vydán *Catholicon*, první trojjazyčný slovník bretonsko-francouzsko-latinský.

V 18. a 19. století jsou v bretonštině psány důležité náboženské texty. V tomto období také vydány tři slovníky: *Dictionnaire de Grégoire de Rostrenen*, *Dictionnaire de Le Gonidec* a *Barzahz Breizh*.

V roce 1931 François Vallée vydává *Grand Dictionnaire Français-Breton* (v čj: *Velký francouzský slovník*). Ve stejném období začíná také nakladatelská činnost v oblasti časopisů: prvním ryze bretonským časopisem je *Gwalam*, jež byl založen Roparzem Hermonem⁷.

Od druhé poloviny 20. století je bretonštinou psáno čím dál více textů. V letech 1995 a 2002 vydává nakladatelství an Here dva první monolingvní bretonské slovníky.⁸

Přes poměrně velký počet publikací vydaných pro podporu a rozvoj menšinového regionálního jazyka byla bretonština během staletí Francouzi potlačována. Tento fakt je jednou z hlavních příčin, proč dnes rodilí mluvčí tohoto jazyka nemají vytrvalý zájem nadále předávat bretonštinu mladým generacím, ač právě ony se o zachování této kulturní památky velmi snaží.

---

⁴ *Loi Dexonne*

⁵ *Loi Haby*

⁶ Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2013/7/8/2013-595/jo/article_40

⁷ Bretonský spisovatel. Byl také autorem slovníků, básní a povídek. Mezi jeho díla patří např. bretonský román *Mari Vorgan*

⁸ Celá část historie volně přeložena z webové stránky Office Public de la langue bretonne. Dostupné z: <http://www.fr.brezhoneg.bzh/4-histoire.htm>

Na bretonštinu bylo po mnoho let nahlíženo jako na jazyk, který francouzštinu ohrožoval. V roce 1902 vzbudil senátor Emil Combese nepokoje svým prohlášením, že státní peníze by měly být investovány pouze do vzdělání vyučovaného v národním jazyce⁹. Mířil tím zvláště na kněží, kteří v té době v bretonštině vyučovali katechismus. Vzniklé nepokoje zaujaly pozornost francouzských médií, která toto prohlášení brala nejen jako útok na kněží samotné, ale také na bretonštinu jakožto regionální jazyk a kulturní součást Francie. V návaznosti na tento fakt se poté šířily zprávy o možnosti stejného osudu i ostatních regionálních jazyků v zemi. Ač vyučování katechismu bylo nakonec i nadále vedeno v bretonštině, o slovo se v této věci přihlásilo několik politiků, kteří naléhali, aby se Bretonci přesto učili i francouzštinu. Důvodem byla nedostupnost překladů do bretonštiny zejm. v oblasti vědy, což by obyvatelům znemožnilo se v určitých odvětvích dále vzdělávat. Tento konflikt byl ještě stále připomínán v roce 1905, kdy se francouzština v očích Bretonců jevila jako potenciálně dominantní faktor a její protěžování bylo chápáno jako útok na jejich jazyk a kulturu.

Status bretonštiny jakožto minoritního jazyka je v Bretani záležitostí minulého století. Ještě v roce 1950 byla francouzština pro dvě třetiny Bretonců druhým, ve své podstatě cizím jazykem, zatímco francouzsky se mluvilo výhradně ve velkých městech. Již v roce 1970 více než polovina bretonské populace svým rodným jazykem nemluvila. Byl to právě pohled na bretonštinu, který se změnil, protože důležití občané velkých měst mluvili francouzsky. Zatímco francouzština byla považována za důležitější jazyk, bretonština zůstávala „jazykem sedláků a vesničanů“. Většina regionálních jazyků byla potlačována z důvodu zachování jednoty Francie¹⁰ a z tohoto důvodu se také bretonština přestala vyučovat na školách. Žáci, kteří do té doby mluvili pouze bretonsky a francouzštině nerozuměli, byli trestáni, pokud ve škole komunikovali v bretonštině. Jistá svědectví dokládají, že někteří žáci byli pověřeni jako špehové a odposlouchávali, jestli někde na školním dvoře bretonštinu neuslyší. Z výpovědí starších dotázaných je stále z tohoto režimu¹¹ cítit frustrace.

Častými tresty pro takové žáky bylo tzv. „stání na hanbě“, zůstávání po škole, cílené zesměšňování, či opisování různých vět, např.: *Už nebudu mluvit bretonsky*. Symbolem trestu pro hříšníky se stal dřevák, který byl dětem zavěšován okolo krku

---

⁹ BROUDIC, Fanch. *Le Breton, une langue en questions*. V nakladatelství Embleo Breiz. V Brestu: Embleo Breiz, 2017.

¹⁰ tamtéž

¹¹ QUERE, Anna. *Les Bretons et la langue bretonne: Ce qu'ils en disent*. V nakladatelství Brud Nevez. V Brestu: Brud Nevez, 2000.

pokaždé, když je někdo zaslechl mluvit bretonsky. Nejstarší zpověď týkající se tohoto typu trestu pochází z roku 1912 z bretonského města Boubriac. Děti, které na některých školách dostaly během dne dřevák kolem krku jednou, si vysloužily jeden trest, zatímco dva tresty náležely tomu, kdo měl ten den dřevák jako poslední. Dle dalších výpovědí se nemuselo jednat vždy o dřevák, ale mohl to být také pouze kus dřeva zavěšený okolo krku.¹²

Závěrečným příkladem, který názorně ukazuje potlačování bretonštiny na školách, je fotografie z výtisku časopisu Breman, který vyšel v Quimperu v roce 2001, den po manifestaci proti pokusům o zavírání monolingvních bretonských škol (Diwanů). Na fotografii jsou děti, které si zakrývají ústa a drží ceduli: „*Il est interdit de cracher par terre et de parler breton*“ (z francouzštiny volně přeloženo jako: „Je zakázáno plivat na zem a mluvit bretonsky“).¹³ Pouhý fakt, že společnost řadila tyto dvě činnosti na stejnou úroveň ukazuje jak hluboce byly děti ještě na začátku 21. století za komunikaci v bretonštině odsuzovány.

---

¹²AN DU, Claude. *Histoire d'un interdit*. V nakladatelství Hor Yezh. V Lannuonu: Hor Yezh, 2000.

¹³BROUDIC, Fanch. *Le Breton, une langue en questions*.

2 Bretonština v současnosti

V první části této kapitoly představím nejnovější publikovaný výzkum týkající se situace bretonštiny a porovnáím ho se svými poznatky. Dále zmíním jednotlivé současné formy podpory bretonštiny v regionu, mezi nimi občanské aktivity, média, literaturu, hudbu, institucionální, ekonomickou a politickou podporu. Na závěr představím regionální soutěže a festivaly, které mají taktéž na podpoře bretonštiny velký podíl.

V říjnu 2018 byl uskutečněn sociolingvistický výzkum, týkající se současné situace bretonštiny a jazyka gallo¹⁴ v Bretani.¹⁵ Výzkum byl uskutečněn ve čtyřech departmentech Bretaně¹⁶ a účastnily se ho osoby starší 15 let.

První část výzkumu se zaměřovala na současné užívání bretonštiny v komunikaci obecně. Z výsledků se ukázalo, že 54% všech Bretonců nezná v okolí žádného rodilého mluvčího, následně 27% respondentů slyší ve svém okolí bretonštinu jen zřídka, 7% nejméně jednou měsíčně, 8% nejméně jednou týdně a 5% každodenně.¹⁷ Pouhých 9% bretonské populace bretonštině pasivně rozumí¹⁸, 74% bretonské populace bretonštinou vůbec nemluví, 20% má základní slovní zásobu a 3% jí mluví dobře.¹⁹

V porovnání s mými poznatky tato část dotazníku souhlasí s realitou. Sama jsem se na tento fakt dotazovala osob, se kterými jsem vedla pohovory²⁰. Dle jejich reakcí, a výsledků mého vlastního pozorování v okolí univerzity, Lorientu, Rennes a Nantes, většina obyvatel Bretaně patrně bretonštinu v dnešní době neovládá. Pro moji práci tedy bylo klíčové zjistit, který profil respondentů ji ovládá nejméně, jaká je jeho motivace, aby se začal o jazyk zajímat a jakou metodou by se ho nejlépe mohl naučit.

V tom mi pomohla druhá část výzkumu, která se již zaměřovala na profil respondenta podrobněji. V první řadě na člověka, který ovládá jazyk na dobré úrovni, aby mohl případně předat své vědomosti na další generace. V této anketě 22% dotázaných odpovědělo, že bretonštinu používá každý den, 20% minimálně jednou týdně, 37% méně často a 21% nikdy²¹. Zde je nutné si povšimnout vysokého nárůstu počtu Bretonců, kteří

---

¹⁴ Další menšinový jazyk používaný v Bretani

¹⁵ WAKEFORD, Pascale et BROUDIC, Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018*. V nakladatelství Centre de recherche bretonne et celtique. V Brestu: Centre de recherche bretonne et celtique, 2018.

¹⁶ Departmenty Morbihan, Finistère, Côtes-d'Armor a Ille-Et-Vilaine

¹⁷ Viz. příloha č.6, str.46

¹⁸ Viz. příloha č.7, str. 46

¹⁹ Viz.příloha č.8, str. 47

²⁰ Všechny osoby a dotazníky jsou zmíněny na konci bakalářské práce v anexích.

²¹ Viz. příloha č.9, str. 47

jazyk znají, ale v komunikaci ho nepoužívají. V roce 1997 jich totiž bylo jen 6% (13 000 osob), v roce 2007 11% (19 000 osob) a v roce 2018 již zmíněných 21% (37 000 osob).²² Otázkou je proč. Tito respondenti by se totiž mohli stát právě tím vzorem a motivací pro ostatní.

Francouzská spisovatelka Anna Quéré ve své knize²³ uvádí, že jedním z možných faktorů může být pocit zahořklosti, který je dán historickými událostmi, kdy se za mluvení bretonsky ve školách trestalo. Dle svědectví z této knihy starší jedinci mluví bretonsky jen se svým blízkým okolím a komunikaci s mladšími generacemi se vyhýbají. Jiným faktorem může být to, že starší generace považují znalost jazyka za kulturní plus, ale nevnímají ho jako běžný nástroj ke komunikaci s okolím. Což je zřejmě opět zaviněno historickými zkušenostmi.

Další důležitou informací je, že průměrný věk dobrého mluvčího bretonštiny je dnes 70 let. Nejhorší znalost bretonštiny a nejmenší zájem mají dle dotazníku mladí lidé ve věku 25-39 let (pouhá 2%) a 15-24 let (3%)²⁴. To je také hlavní důvod, proč se při současných pokusech o záchranu tohoto regionálního jazyka, snaží aktéři zaměřit především na mladou generaci.

S touto částí výzkumu musím z části nesouhlasit, neboť podle mých poznatků, právě jedinci v této věkové skupině se nejčastěji účastnili kurzů, soutěží, koncertů a festivalů. Také moji respondenti všichni potvrdili, že zájem o bretonštinu mezi mladými jen stoupá. Není to tedy otázka zájmu, ale prozatím jen úrovně jazyka.

Po věku a ochotě respondenta se v bretonštině vyjadřovat je ještě třetím důležitým faktorem rodinné zázemí jedinců. Z výzkumu vyplývá, že v 87% případů u osob, které mluví bretonsky velmi dobře, oba rodiče mluví nebo mluvili bretonsky nebo v 7% bretonštinu ovládá alespoň jeden z nich. U jedinců, kteří mají pasivní znalost bretonštiny v 72% případů mluví nebo mluvili bretonsky oba rodiče nebo ve 14% alespoň jeden z nich.²⁵

Čtvrtým a stejně tak důležitým aspektem je schopnost číst a psát, aby propagátoři věděli v jaké formě nejlépe publiku bretonštinu nabídnout. Více jak třetina dotázaných bretonštinu číst neumí, 33% jen částečně, 14% dobře a 14% velmi dobře. Písemné

---

²² Viz.příloha č.10, str. 48

²³ QUERE, Anna. *Les Bretons et la langue bretonne: Ce qu'ils en disent.*

²⁴ Viz.příloha č.11, str. 48

²⁵ Viz.příloha č.12, str. 49

vyjadřování respondenti vyhodnotili jako horší aktivitu, neboť 64% jedinců bretonštinou psát nezvládne, 19% píše jen částečně, 8% dobře a 9% velmi dobře.²⁶

Anna Quéré ve své knize zmiňuje, že starší generace nedokáže psát bretonsky, neboť se bretonštinu učila formou ústní komunikace většinou od blízkých příbuzných nebo přátel. V komparaci s tím mladí mluvčí dnes ovládají především psanou a čtenou formu jazyka, neboť se bretonštinu učí ve škole.

Z této části studie tedy vyplývá, že pro rozvinutí povědomí o bretonštině je nutné cílit především, ale nejen mladou generaci (15-39 let). Dále podnítit jedince, kteří jazyk ovládají, ale nepoužívají, aby jím opět začali mluvit, a samozřejmě apelovat na rodiče, aby na své děti již od malička bretonsky mluvili.

Anna Quéré ve své knize vysvětluje, proč se někteří rodiče zdržují výuky bretonštiny. Jako hlavní příčinu uvádí rodičovské obavy o to, že budou mít jejich potomci ve škole problémy s integrací a následně také na trhu práce, kde je pochopitelně žádaná především francouzština. Vedlejším důvodem je také zatrpklost dána historií, kdy jako mladí cítili, že jimi společnost opovrhne a přestože už dnes bretonština v regionu zavrhována není, rodiče stále cítí potřebu dítě ušetřit od podobných možných narážek ze strany spolužáků.

Po zjištění profilu respondenta se další část průzkumu zaměřila na motivaci k učení. Nejvíce motivovaní ke studiu byli respondenti ve věku 25-39 let (40% pro bretonštinu), následně 40-59 let (35% pro), a poté 15-24 let (31% pro)²⁷. Z vlastně nabytých poznatků, které jsem získala z pohovoru s paní profesorkou bretonštiny na UBS soudím, že mezi hlavními motivacemi studentů jsou: znalost dalšího cizího jazyka, otázka identity, zvědavost (například u cizinců) nebo rodinné vazby.

V předchozích řádcích byl tedy určen profil i motivace respondentů, zbývá zjistit jaké by byly nejlepší způsoby, jak se bretonštině naučit.

Čtvrtá a poslední část výzkumu důležitá pro mou práci se soustředila na způsoby, jakými se mluvčí bretonštinu naučili nebo jak si zlepšují jazykovou úroveň. Nejprve byli dotázáni Bretonci, kteří jazykem mluví (na všech úrovních), jak se bretonštinu naučili. V 60% případů se jednalo o studium na základní nebo střední škole, v 17% s matkou, v 15% s otcem, v 9% s prarodiči a ve zbytků případů s praprarodiči a ostatními

---

²⁶ Viz.příloha č.13, str. 49

²⁷ Viz.příloha č.14, str. 50

příbuznými, na univerzitě, na kurzu bretonštiny, na stáži nebo v práci, v televizi, nebo pasivně z okolí.²⁸

Následně respondenti odpovídali na otázku, jak se v bretonštině zlepšují. Komunikace v bretonštině přes emaily, SMS a sociální sítě je nejméně užívaným způsobem (záporně odpovědělo 90% respondentů). Podobný výsledek přineslo i navštěvování webových stránek v bretonštině. Mezi populárnější formy výuky se zařadilo bretonské rádio (občas ho poslouchá 42% a velmi často 18% respondentů) a sledování televize (občas bretonské pořady sleduje 41% a velmi často 17% respondentů). Zbývající knihy nebo články v bretonštině si přečte občas 30% a velmi často 12% respondentů.²⁹

Jak Anna Quéré ve své knize podotýká, počet diváků i posluchačů by mohl být ještě vyšší. Avšak starší generace tvrdí, že bretonština, která je dnes přítomna v médiích, se liší od té, které se učili oni. Rozdíl je v tom, že v dnešní době moderátoři v televizi a rádiích používají velmi formální bretonštinu, která se starším generacím jeví jako nepřírozená.

Z této části výzkumu vyplývá, že vzdělání (zejména na základních a středních školách) je pro rozvoj bretonštiny klíčové, stejně jako již zmiňované vyučování bretonštiny jako součást rodičovské výchovy. Vzdělání bude jedním z aspektů, které budu ve své práci ještě dále rozvíjet. Dalším tématem, které na dalších stránkách obohatím o další detaily, jsou média. Jak bylo prokázáno v předchozím odstavci, zejména televizní pořady, rádio a tisk představují hlavní způsoby jakými povědomí o jazyku ve společnosti rozšířit.

2.1 Formy podpory regionálního jazyka

2.1.1. Občanské aktivity

Občané jsou v oblasti ochrany bretonštiny velmi aktivní. Mezi formy občanské podpory patří například: používání bilingvního elektronického podpisu, používání bilingvních šeků, nadepisování adresy na obálce při posílání dopisu v obou jazycích, nastavení tel. záznamníku v obou jazycích, vyžadování dokumentů v obou jazycích na určitých úřadech (např. Infocentrum), vyžadování silničních značek v obou jazycích nebo volbou bretonského jména pro své potomky.

---

²⁸ Viz.příloha č.15, str. 50

²⁹ Viz.příloha č.16, str. 51

V roce 2018 zaujal francouzská média unikátní případ, který vešel do dějin Bretaně pod názvem „Procès Fañch“³⁰. Rodiče chtěli pojmenovat svého potomka Fañch³¹, což je jméno, které obsahuje tzv akcent „tilde“ nad písmenem n. Soud v bretonském Quimperu odmítl uznat jméno Fañch kvůli tomu, že bretonský akcent „tilde“ se ve francouzském jazyce nepoužívá a není s ním tedy slučitelný. Rodiče tvrdili, že toto rozhodnutí je v rozporu s Občanským zákoníkem, kde se v článku 57, odstavec 2, píše, že „*jméno dítěte je vybráno jeho rodiči*“. Proces tedy pokračoval k odvolacímu soudu v Rennes, který nakonec 19 listopadu 2018 vydal rozsudek, že bude akcent „tilde“ ve jméně uznán, neboť nijak neohrožuje francouzský jazyk a není v rozporu s druhým článkem francouzské Ústavy.³²

2.1.2. Média

Internet

Internet je dnes médium, přes které se dá nejspíše oslovit mladá generace, a příznivci bretonštiny se jej snaží hojně využít. Mezi internetové platformy patří například Agence Bretagne Presse, 7 Seizh.info nebo Office Public de La Langue Bretonne. V následujících řádcích každou z nich stručně představím.

Agence Bretagne Presse³³ (ABP) je internetová stránka založená v roce 2003 Philippem Argouarchem a Ronanem Le Flécherem. Na stránce jsou publikovány články o Bretani, bretonštině, bretonské kultuře, životním prostředí, o politice, médiích, podnikání, o událostech z Evropy a o aktualitách týkajících se kulturních menšin (jako jsou Katalánci, Kurdové, atd.) a jazyků. Články jsou psány ve francouzštině, bretonštině, galštině či v angličtině. Na stránce lze také najít bretonsko-francouzský a francouzsko-bretonský slovník obsahující 70 000 výrazů. V současnosti navštíví denně až 3 000 čtenářů. Agence Bretagne Presse existuje také na Facebooku a na Twitteru.

7 Seizh.info³⁴ je internetová platforma založená v roce 2012 kolektivem redaktorů z organizace Agence Bretagne Presse. 7 Seizh.info publikuje články o Bretani,

---

³⁰ Actualités et infos de Bretagne en direct et en continu | Le Télégramme. *Actualités et infos de Bretagne en direct et en continu* | *Le Télégramme* [online]. Dostupné z: <https://www.letelegramme.fr>

³¹ tradiční bretonské jméno, do francouzštiny by bylo přeloženo jako „François“, tedy František

³² Oficiálním jazykem Republiky je francouzský jazyk

³³ Agence Bretagne Presse. *Agence Bretagne Presse* [online]. Copyright © [cit. 08.05.2019]. Dostupné z: <https://abp.bzh/>

³⁴ 7seizh.info – Les communiqués de presse de en Bretagne et dans la diaspora. *7seizh.info – Les communiqués de presse de en Bretagne et dans la diaspora* [online]. Copyright © Copyright 2012 [cit. 08.05.2019]. Dostupné z: <http://7seizh.info/>

bretonštině, bretonské kultuře, o politice, médiích, podnikání, životním prostředí a o událostech z Evropy. Články jsou publikovány v bretonštině, galštině, francouzštině nebo angličtině. Správci stránky však spolupracují i s jinými publikacemi a překládají jejich články z baskičtiny nebo katalánštiny do francouzštiny. 7.Seizh. info nechává také prostor čtenářům k osobním komentářům nebo k oznámení plánovaných, nebo již uskutečněných událostí spojenými s bretonštinou a Bretaní obecně. 7 Seizh.info neexistuje jen na webových stránkách, ale i na Facebooku nebo na Twitteru.

Office Public de La Langue Bretonne³⁵ je internetová stránka založená v roce 2010, která poskytuje informace o historii bretonštiny, publikuje výzkumy týkající se bretonštiny, propaguje kurzy bretonštiny a již zmiňovaná média v bretonštině a také nabízí bretonsko-francouzský a francouzsko-bretonský online slovník. Mimo to organizuje nebo pomáhá spoluorganizovat různé akce podporující rozvoj bretonštiny. Jednou z nich je například Prix de l'avenir du breton, tedy Cena za budoucnost bretonštiny. Oceňuje jedince z různých kategorií za jejich úsilí bretonštinu zachránit.

Televize

V Bretani je několik televizních stanic, které se podílejí na rozvoji bretonštiny, mezi nimi stanice France 3, Tébéo, TV Rennes 35, Ty Télé, Brezhoweb - webTV

France 3³⁶ je druhá největší francouzská televizní stanice, spadající do skupiny „France Télévisions“ spolu s dalšími stanicemi France 2, France 4, France 5 a France Ô. France 3 je zábavní televizní stanice, která nabízí zprávy ze světa, ale zaměřuje se především na domácí a regionální dění. France 3 má centrum v každém francouzském regionu. Oblast Bretaň spadá do stanice France 3 Ouest. France 3 Ouest nabízí od pondělí do pátku speciální vysílání s názvem *An Taol Lagad*. Jedná se o zprávy z Bretaně v bretonštině s francouzskými titulky na různorodá témata obsahující politiku, počasí, ale také zajímavosti z Bretaně. Milovníci bretonštiny mohou sledovat vysílání v televizi, ale i na internetu.³⁷

---

³⁵Site officiel de l'Office public de la Langue Bretonne - Office Public de la Langue Bretonne . *Site officiel de l'Office public de la Langue Bretonne - Office Public de la Langue Bretonne* [online]. Dostupné z: <http://www.fr.brezhoneg.bzh/>

³⁶France 3 - Programmes, vidéos et replay - Pluzz France 3 . *France.tv - Pluzz et Replay TV des chaînes France Télévisions* [online]. Dostupné z: <https://www.france.tv/france-3/>

³⁷France 3 Bretagne - Actualités. *France 3 Régions - Actualités* [online]. Copyright © 2019 France Télévisions [cit. 08.05.2019]. Dostupné z: <https://france3-regions.francetvinfo.fr/bretagne/>

Tébéo³⁸ (dříve Télé Bretagne Ouest) je regionální televizní kanál zaměřující se na počasí, politiku, sport, kulturu a zajímavosti z Bretaně. Tébéo nabízí každý pátek vysílání v bretonštině pod názvem Cinémathèque de Bretagne: „*Une semaine, une histoire*“. Jedná se o krátké dokumenty z historie Bretaně. Televizní kanál nabízí vysílání ve dvou formách: jen bretonštině, nebo jen ve francouzštině (dokumenty jsou tedy bez titulků). Tébéo také nabízí ke shlédnutí policejní seriál Serr-Noz v bretonštině s francouzskými titulky.

TV Rennes 35³⁹ (TVR) je regionální televizní kanál, který byl založen v roce 1987 a stal se tak první regionální televizí ve Francii. Společnost Médiamétrie, zabývající se měřením sledovanosti televizních programů, vyhodnotila v roce 2014 TV Rennes 35 jako televizní kanál s nejvyšší sledovaností na každodenní bázi vzhledem k počtu obyvatel v oblasti vysílání. TVR se zaměřuje na regionální kulturu, sport, politiku a zajímavosti z Bretaně. Od roku 2007 začala stanice také vysílat každé úterý pořady v bretonštině, mezi nimi: Urban Breizh (hudebně-kulturní pořad, který uvádí Gwenvael Jéquel), dále Webnoz (všeobecné vysílání s různými tématy, které uvádí Lionel Buannic), poté Leurenn BZH (komický sitcom), a Strak (vysílání ukazující města a kulturní krásy Bretaně, které uvádí dvě dámy, které se prezentují pod jmény Lena a Marion).

Tébé Sud⁴⁰ (Télé Bretagne Sud), dříve TyTélé, je televizní kanál departmentu Morbihan se sídlem v Lorientu. Tébé Sud přináší informace z oblasti Bretagne Sud (jižní oblasti Bretaně). Tébé Sud začalo vysílat v departmentu Morbihan v roce 2009. Kvůli vysokým dluhům bylo v roce 2012 odkoupeno skupinou Télégramme (ve francouzštině Group Télégramme). Televizní stanice spolupracuje s výše zmíněnými TV Rennes 35 a Tébéo a od roku 2016 se přidává k jejich snaze vysílat především zábavné programy v bretonštině, mezi nimi: An Bronntanas (irský seriál, dabovaný v bretonštině s francouzskými titulky), Foeterien (seriál o cestování zábavnou formou, v bretonštině s francouzskými titulky).

Brezhoweb⁴¹ je televize vysílaná pouze na internetu. V roce 2006 ji založil Lionel Buannic, novinář pracující v již zmíněné francouzské televizní stanici France 3. Brezhoweb je televizní kanál vysílající pouze v bretonštině. Nabízí filmy, seriály, pohádky, sport, talk-show, reportáže, dokumentární filmy a televizní hry. Filmy a seriály

---

³⁸Tébéo TV – Télévision Bretagne Ouest [online]. Dostupné z: <https://www.tebeo.bzh/>

³⁹ TVR. TVR [online]. Copyright © [cit. 08.05.2019]. Dostupné z: <https://www.tvr.bzh/>

⁴⁰ TébéSud - La télévision locale du Morbihan [online]. Dostupné z: <http://www.tebesud.bzh/>

⁴¹ Brezhoweb, ar chadenn TV kentañ e brezhoneg penn-da-benn !. Brezhoweb, ar chadenn TV kentañ e brezhoneg penn-da-benn ! [online]. Dostupné z: <http://www.brezhoweb.bzh/>

jsou produkovány v Bretani, nebo se jedná o zahraniční díla dabovaná v bretonštině. Mezi nabízenými programy jsou například: Sitkom Ken Tuch' (ze studentského prostředí), nebo Bec'h De'i (talk-show zabývající se tématy z oblasti politiky a společnosti) a televizní hra Foeterien (jako již bylo zmíněno vysílaná také stanicí Tébé Sud).

Rádío

Existují rádiové stanice, které se taktéž podílejí na rozvoji povědomí o bretonštině, mezi nimi jsou například France Bleu, Radio Kerne, Radio Kreiz Breizh, Radio Bro Gwened a Arvorig FM.

France Bleu⁴² patřící do národní skupiny Radio France vznikla v roce 2000 spojením dvou stanic: Les locales de Radio France a Radio Bleue. Rádío nabízí informace z oblasti politiky, sportu, počasí a volnočasových aktivit. France Bleu provozuje každou sobotu vysílání v bretonštině pod názvem Ar Valeadenn-La Balade en Breton, Breizh Storming (kulturní aktuality z Bretaně), ale také Le P'tit Cours de Breton, minutový kurz bretonštiny k poslechu každý den.

Radio Kerne⁴³ bylo založeno v roce 1998 malou skupinkou milovníků bretonského jazyka. Ze svého studia v Plonéis vysílá 60 hodin každý týden program ve spolupráci s dalšími rádii podporujícími rozvoj bretonštiny, jako France Bleu, Radio Kreiz Breizh, Radio Bro Gwened a Arvorig FM. Rádío nabízí zprávy z oblasti politiky, sportu, volnočasových aktivit a speciální hudební vysílání. V programu jsou hojně zastoupené především písně a melodie bretonské a keltské. Radio Kerne vysílá pro posluchače všeho věku a svým způsobem je motivuje k naučení nebo zlepšení úrovně jazyka neboť jeho moderátoři jsou nejen rodilí mluvčí, ale také mladí lidé, kteří se bretonštinu zrovna učí.

Radio Kreiz Breizh⁴⁴ bylo založeno v roce 1983 v Saint-Nicodème. Vysílá do 50ti měst ve střední Bretani a zaměřuje se především na novinky z regionu. Stejně jako Radio Kerne nabízí především písně a melodie bretonské a keltské.

Radio Bro Gwened⁴⁵ bylo založeno v roce 1984. Jedná se o multilingvní rádío s centrem v departmentu Morbihan, které vysílá každý den 6 hodin program v bretonštině, gallo, francouzštině nebo angličtině. Rádío se zabývá rozličnými tématy ze

---

⁴² France Bleu – L'actualité en direct, info locale et nationale. *France Bleu – L'actualité en direct, info locale et nationale* [online]. Dostupné z: <https://www.francebleu.fr/>

⁴³ Dostupné z: <http://www.radiokerne.bzh/br/>

⁴⁴ Dostupné z: <http://www.radiobreizh.bzh/en/rkb/radio.php>

⁴⁵ Radio Bro Gwened. *Radio Bro Gwened* [online]. Dostupné z: <http://www.radio-bro-gwened.com/>

sféry ekonomické, sociální, politické a kulturní (kultura z Bretaně). Reportáže a interview jsou poskytovány nejen profesionály, ale i amatéry, kterých pracuje pro radio přes padesát. Radio Bro Gwened spolupracuje s již zmíněnými radii Kerne a Kreiz Breizh, ale také s rádiem Plum FM, které vysílá ve francouzštině a v gallo. Radio Bro Gwened nabízí program především v bretonštině, ale vysílá také aktuální písničky z celého světa.

Radio Arvorig FM⁴⁶ bylo založeno v roce 1995 v Brestu. Rádio nabízí zprávy z oblasti politiky, ekonomiky a kultury. Vysílá písně bretonské, ale i světové.

Tisk

V Bretani existuje několik časopisů a novin, jejichž cílem je propagace bretonského jazyka. Patří mezi ně například *Bremañ*, *Ya !* a *Le Télégramme*.

Bremañ⁴⁷ je měsíčník vedený v bretonštině. Byl založen v březnu roku 1980 skupinou milovníků bretonštiny z instituce Skol an Emsav (v češtině: „Škola bretonského národního hnutí“), dnes se jedná o zařízení poskytující večerní kurzy a stáže v bretonštině ve městě Rennes, v roce 1980 však pojem „Škola bretonského národního hnutí“ označoval kulturní hnutí v různých departmentech Bretaně. Za první dva roky existence měl **Bremañ** moto: „kazetenn ar stourmoù e Breizh“ (ve francouzštině: „Bremañ, le journal des luttes en Bretagne“, v češtině: „ Bremañ, pro boj/v boji vůči režimu v Bretani“?). Dnes Bremañ nabízí zprávy ze světa, z oblasti politiky, ochrany přírody, ekonomie, kultury a společnosti. Dnes má vydavatelství měsíčníku (s názvem Skol an Emsav) sídlo v Rennes a vede ho Olier ar Mogn. Bremañ má kolem 600 předplatitelů.

Ya!⁴⁸ (v češtině „Ano!“) je týdeník psaný v bretonštině. Vznikl v roce 2000 a byl původně určený dětem a mladým čtenářům, o pár měsíců později se stal týdeníkem pro dospělé. V roce 2005 byl týdeník zvolen televizí France 3 Bretagne výhercem v soutěži v kategorii „Bretonnant de l'année“ (v češtině: „Bretonec roku“?) čímž získal další čtenáře. V roce 2008 byly do časopisu přidány moderní rubriky, jako: volný čas, komiksy, křížovky a hlavolamy, tipy na vaření a místo pro komentáře čtenářů a nabídky práce. V listopadu 2012 redakce časopisu založila internetovou stránku, kde si čtenáři mohou volně číst články zdarma po prvních šest měsíců po přihlášení. Dnes je Ya! publikovaný

---

⁴⁶ Arvorig FM Accueil. *Arvorig FM – Accueil* [online]. Dostupné z: <http://www.arvorigfm.com/>

⁴⁷ Enseignement et diffusion du breton pour les adultes. *Enseignement et diffusion du breton pour les adultes* [online]. Dostupné z: <http://www.skolanemsav.bzh/>

⁴⁸ Kolektiv autorů z redakce Keit Vimp Bev, *Ya!* V nakladatelství Keit Vimp Bev. V Laz: Keit Vimp Bev, 2019.

v Laz (město v departmentu Finistère) vydavatelstvím Keit Vimp Bev, který se zabývá událostmi z Bretaně i ze světa. Stále poskytuje čtenáři informativní, ale i zábavné rubriky. Učitelé na monolingvních středních školách (Diwan) používají výtisky Ya! jako učební podklady, aby se žáci nejen naučili jazyk, ale také se dozvěděli něco o novinkách z regionu i ze světa.

Le Télégramme⁴⁹ je regionální tisk z Bretaně jehož redakce sídlí v Morlaix (department Finistère). Byl založen v roce 1944 pod názvem *Télégramme de Brest et de l'Ouest* a jeho ředitelem byl Victor Le Gorgeu, vlivný muž a bývalý starosta Brestu. Webová stránka Télégrammu byla založena v roce 1996. Dnes noviny nabízí novinky místní, regionální, národní a světové. Oproti jiným novinám také nabízí v rubrice *Bretañ* zprávy z Loire-Atlantique. Na jeho stránkách je kladen důraz na bretonskou kulturu a každý týden věnuje jednu stránku příspěvkům psaným v bretonštině („*Spered ar vro*“). Le Télégramme je na některých univerzitách nabízen studentům zdarma. Příkladem je třeba *Université Bretagne Sud* sídlící v Lorientu, tedy univerzita na které jsem studovala já.

Tisk se hned po rádiu a televizi ukázal jako užitečný způsob udržení bretonštiny a proto jsem se za účelem obdržení více informací v tomto sektoru rozhodla kontaktovat novinářku Annu Quéré. Anna Quéré v současnosti pracuje jako bilingvní novinářka pro *Le Télégramme* a pro již zmíněnou televizní stanici France 3 Bretagne. Specializuje se především na témata vzdělání, pracovní trh, kultura, regionální jazyky a imigraci.

Anny Quéré jsem se dotázala na její dosavadní aktivity a další možnosti, jak to povědomí o jazyce ještě rozšířit. Zajímala jsem se především o to, jaké úpravy by měly podstoupit novinové a internetové články, aby byly ještě čtenější, jakým způsobem zaujmout mladé publikum a jak využít novin a televize pro propagaci bretonštiny v zahraničí.⁵⁰

Anna Quéré mi potvrdila domněnku, že počet mladých čtenářů papírových novin ubývá a že zájem mladé generace o četbu se celkově snižuje. Dle jejího názoru by články měly být stručnější, aby udržely pozornost mladých. Články zveřejněné na internetu by měly být doprovázeny ilustračními videi, aby byly pro čtenáře atraktivnější. Mezi další návrhy Anny Quéré patřila obměna témat tak, aby články zaujaly co nejširší okruh čtenářů. Na mou otázku ohledně problematiky propagace bretonštiny v sousedních

---

⁴⁹ *Actualités et infos de Bretagne en direct et en continu* | *Le Télégramme* [online]. Dostupné z: <https://www.letelegramme.fr/>

⁵⁰ Interview v příloze č.2, str.40

zemích odpověděla, že velké francouzské národní noviny se o toto téma nezajímají a *Le Télégramme* není dost známý a rozšířený na to, aby jeho články v něm zveřejněné zaujaly pozornost širšího publika v zahraničí. Odvětila proto, že rozšiřování bretonštiny v zahraničí je spíše mise pro bretonské občany, kteří cestují. Co se týče televizní stanice France 3, uznala, že dosáhne vyššího počtu diváků a zájemců o bretonštinu, protože je to jiná forma přístupu k informacím a mladá generace preferuje sledování televize před četbou.

Poznámka týkající se rozšiřování bretonštiny za pomoci občanů mi vnukla myšlenku zajímat se hlouběji o propagaci jazyka v zahraničí.

Propagací bretonštiny v zahraničí mj prostřednictvím médií se zabývá Mezinárodní Komise pro ochranu bretonského jazyka. V září 2018 byl americkou pobočkou této komise vydán Newsletter. Newsletter je nazvaný *Bro Nevez* (přeloženo do češtiny: Nová země) a je publikován jednou za čtvrt roku. Je veden v bretonštině a v angličtině a obsahuje novinky z Bretaně ze sféry politické (např. v zářijovém newsletteru se objevila výtka na nedostatek podpory od francouzské vlády při podpoře rozvoje regionálního jazyka), kulturní (nové knihy, CD, nové bretonské projekty, atd.), vyzdvihuje velké bretonské osobnosti a odkrývá krásy Bretaně (jak kulturní, tak přírodní), ale také se zabývá oblastí edukativní (vyzdvihuje situaci bilingvních a monolingvních škol a boj samotných studentů za rozšíření bretonštiny).

2.1.3. Literatura

Bretonština se dnes v literatuře objevuje v rozličných žánrech: v románu, detektivkách, povídkách, pohádkách, cestopisných dílech, v básních, komiksech i překladech svatých textů. Mezi nejznámějšími přeloženými díly jsou například *Médecin malgré lui* (v bretonštině „Ar medisin a eneb dezan“) a *l'Amour médecin* („Ar garantez medisin“) od Molièra, nebo také Nový zákon, který byl přeložen do bretonštiny v roce 2002. Existují také díla, která jsou psaná zároveň v obou jazycích; bretonštině i francouzštině.

Mezi největší autory literatury v bretonštině patří Erwan Evenou, Youenn Gwerig, Paul Keineg, Pêr-Jakez. Hélias, Yvon Le Men, Fañch Peru, Yann Ber Piriou, Frañses Favereau, Sten Kidna, Maria Prat, Anjela Duval a Yann Gerven.⁵¹

---

⁵¹ ABALAIN, Hervé. *Pleins feux sur la langue bretonne*. V nakladatelství Coop Breizh. V Brestu : Coop Breizh, 2004.

Časopisy jako *Al Liamm*, *Brud Nevez* a *Spered Gouez* se také podílejí na propagaci literatury v bretonštině, neboť pravidelně publikují povídky a básně v bretonštině.

Region uděluje každoročně dvě ceny za nejlepší dílo psané v bretonštině. První z nich je cena Imram, která byla poprvé udělena v roce 1984 při příležitosti setkání bretonských spisovatelů. Cena je pojmenovaná po literárním díle prvního laureáta soutěže pana Maodeze Glandoura.⁵² Druhou cenou je Priz Langleiz, která existuje od roku 1976 a je udělována potomky Xaviera de Langlais, bretonského spisovatele a malíře, který žil ve dvacátém století. Langleiz je příjmení spisovatele přeložené do bretonštiny.⁵³

2.1.4. Hudba

Hudba patří mezi nejeftektivnější metody nauky jazyka, neboť melodie a texty jsou chytlavé a dlouho se člověku udrží v mysli. Bretonská hudba je neobyčejná a díky svým keltským kořenům značně odlišná. V následující části ji stručně popíšu právě pro její velký přínos pro zájemce o bretonský jazyk.

Bretonská hudba tvoří významnou část bretonské kultury. Dnes se často jedná o hudbu k tanci nebo k pochodu, ale existují i koncertní bretonská díla. Dříve se skládala hudba slavnostní, taneční, námořnická nebo třeba hudba s náboženskými motivy. Keltské melodie nebyly moc populární mezi světovými válkami (byly pokládány za „písň pro chudé obyvatelstvo“). Nicméně začaly být opět oblíbené v 60. letech a svoji popularitu si udržely dodnes.

Mezi původní tradiční bretonské hudební nástroje patřily akordeon, „la bombarde“ (dechový nástroj podobný hoboji), „biniou koz“ (bretonské dudy), „biniou bras“ (adaptované skotské dudy), „le piston“ (nástroj podobný trubce), tradiční bretonský klarinet, keltská harfa a dřevěná příčná flétna. V pozdější době se přidaly i smyčcové nástroje: housle, viola, violoncello a kontrabas. Někteří muzikanti zkouší v dnešní době experimentovat i s modernějšími hudebními nástroji jako je elektrická kytara, elektrické housle, nebo syntezátory.

Jméno, které si lze spojit právě s těmito hudebními nástroji, je Alan Stivell, známý bretonský umělec, mistr ve hře na keltskou harfu, který je také průkopníkem tzv. „keltského rocku“. Mezi další významné představitele patří Kornog, Dan ar Bras, Bagad

---

⁵² Imram — Wikipédia. [online]. Dostupné z: <https://fr.wikipedia.org/wiki/Imram>

⁵³ Prix Xavier de Langlais — Wikipédia. [online]. Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/Prix_Xavier_de_Langlais

St. Nazar nebo Bagad Kemper. Bagad je také v Bretani označení pro dudáckou skupinu. Tyto dudácké skupiny vznikaly v průběhu 50. let a jsou velmi populární dodnes.

Typické motivy v bretonských písních jsou především láska (k milenci nebo milence, k rodině, ke kamarádům, ale také k Bretani), příroda, různé keltské legendy a námořnické příběhy.

To, že jsou Bretonci pyšní na svou hudbu, také dokazuje fakt, že každý rok pořádají jeden z největších festivalů keltské hudby na světě: Festival Interceltique de Lorient.

Jako milovníci hudby mi bylo velkou ctí, když místní zpěvačka Morwenn Le Normand přijala mou žádost o interview s ní⁵⁴. Morwenn Le Normand je známou bretonskou zpěvačkou, která se věnuje široké škále hudebních žánrů: tradiční bretonské hudbě, jazzu a swingu. Stejně tak je pravidelným hostem na tradičním letním keltském festivalu v Lorientu, ale se svými písněmi cestuje po celém světě. Paní Normand se se mnou sešla při příležitosti soutěže v bretonském tanci na Larmor-Plage i spolu se svým manželem, violoncellistou s českobudějovickými kořeny. Při našem rozhovoru jsem se zajímala především o to, čím zpěvačka přitahuje své posluchače, jaká témata písní upřednostňuje, čím se hudební podpora rozvoje jazyka odlišuje od jiných.

Ve výsledku našeho rozhovoru jsem se dozvěděla, že zpěvačka používá celou škálu motivů pro své písně, aby zaujmula co nejrozličnější skupinu posluchačů, mezi nimi například pro starší obecenstvo tradiční motivy ze všech koutů Bretaně, motivy lásky a problematiky vztahů mezi lidmi. Pro mladé se pak umělkyně snaží tradiční témata trochu zmodernizovat (užíváním modernějších melodií a jiné slovní zásoby).

Do cílové skupiny posluchačů tedy patří milovníci hudby všeho věku, stejně tak jako muzikanti, tanečníci a ostatní umělci. S tím také souvisí způsob propagace písní – zpěvačka vydává CD, ale zveřejňuje své písně i na internetu a pravidelně pořádá koncerty po celé Bretani, ale i v zahraničí. Jako příklady mi uvedla Norsko, Švédsko, Německo, Českou republiku (České Budějovice), ale také třeba Festival tradičních regionálních písní v Uzbekistánu.

Interview jsme uzavřely otázkou na téma zda-li její hudební přínos skutečně ovlivnil počet osob zájímajících se o bretonštinu. Paní Normand tvrdí, že rozhodně ano. Dle jejího názoru bretonská hudba přitahuje čím dál víc mladší posluchače, kteří se následně pak i zapisují do soutěží v bretonských tancích. Mladí zájemci o bretonštinu jsou

---

⁵⁴ Interview v příloze č.3, str. 41

v tomto případě klíčoví, neboť bez nich se brzkému zániku užívání bretonštiny zabránit nedá.

2.1.5. Institucionální podpora

Bretonský vzdělávací systém má několik stupňů a každý z nich nabízí zájemcům vzdělávání v bretonštině. Bretonštinu je tedy možné se učit již od jeslí. Na ně navazují bilingvní programy pro děti na základní škole a střední škole. Následně je možné pokračovat s bretonštinou při vysokoškolských studiích. Kromě vzdělání nabízeného ze strany těchto škol, existuje ještě široká škála dalších vzdělávacích institucí, které budou také v této podkapitole zmíněny.

Vzdělávací systém bretonštiny v Bretani:

- Jesle
- Základní škola
- Střední škola
- Univerzita
- Další vzdělávací instituce

Jesle

Otázkou bilingvní výuky pro nejmenší se v dnešní době zabývá několik asociací, mezi nimi například asociace Divskouarn, která byla založena v roce 2005. První podobné iniciativy se však objevily již dříve. První zaznamenaný případ je z roku 1998, kdy byl do jeslí ve městě Landerneau přijat zaměstnanec především díky svým schopnostem komunikovat s dětmi bretonsky. Na začátku 21.století začalo několik dalších jeslí nabízet možnost komunikace v bretonštině. Příklady těchto jeslí bychom našli ve městech Gousneau, Lannilis, Plouguerneau a Lesneven. Jesle s bretonštinou se dostaly do povědomí společnosti především poté, co „Enfantillages“ (jesle ve městě Gousneau) vyhrály Cenu za Budoucnost Bretaně. V té době se tedy zájem rodičů o vzdělání nejmladších potomků v bretonštině začal zvedat.⁵⁵ V rámci svých aktivit

---

⁵⁵ Divskouarn - Langue bretonne et petite enfance. *Divskouarn - Langue bretonne et petite enfance* [online]. Copyright © Anaximandre 2019 [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <http://www.divskouarn.fr/>

asociace Divskouarn nabízí asistentskou pomoc při vzdělávání dětí v jeslích. K dnešnímu dni Divskouarn spolupracuje s dvaceti jeslemi ze tří regionů.⁵⁶

První zcela monolingvní bretonské jesle byly otevřeny v březnu 2019 ve městě Rennes.⁵⁷

Základní škola

Francouzský vzdělávací systém nabízí tři možnosti studia bretonštiny na základní škole. Instrukce se dělí na školy, které dávají větší důraz na výuku francouzštiny (státní nebo katolické) a další, které se soustřeďují především na bretonštinu, i když francouzština je ve výuce později také přítomna.

Za rok 2018 začalo osm základních státních škol nabízet dvojjazyčnou formu studia: tři v departmentu Ille-et-Vilaine (ve městech Argentré-du-Plessis, Goven a Rennes-Prévert), dvě v departmentu Finistère (v oblasti Carhaix-Kerwenn, Brest-Killiverzen), dvě v Côtes d'Armor (ve městech Lanvollon a Plougat) a jedna v departmentu Morbihan (ve městě Allaire). Další dvě katolické školy (jedna v Lorientu a druhá v Pléaule) plánují tento typ programu do budoucna.⁵⁸

Státní školy nabízí možnost bilingvního studia od roku 1982, katolické od roku 1990. První Diwan byl otevřen v roce 1977.⁵⁹

Diwany jsou důležitými aktéry v otázce rozvoje bretonštiny, proto na dalších řádcích stručně přiblížím, jak fungují. Diwany pochází především z iniciativy a spolupráce rodičů dětí a vyučujících. Školy nabízí vzdělání zdarma. Mají dva hlavní cíle: nabídnout dětem vzdělání především v bretonštině a posílit v nich pocit regionální identity skrz výuku jazyka, kultury a historie Bretaně.⁶⁰ Systém funguje tak, že děti ve věku do sedmi let mají výuku pouze v bretonštině, dále od sedmi do deseti let přibudou dvě francouzštiny (z 26 hodin za týden). Od deseti let mají děti sedm hodin francouzštiny týdně (z 23 hodin za týden). Cílem výuky je dostat děti na stejnou úroveň v obou jazycích.⁶¹ Zatímco v minulých letech školy Diwan čelily nepříjemnostem kvůli postavení jazyka ve společnosti, v dnešní době je již situace o něco lepší. Počet žáků stále

---

⁵⁶ tamtéž

⁵⁷ Rennes, Ville et Métropole. *Rennes, Ville et Métropole* [online]. Dostupné z: <https://metropole.rennes.fr/>

⁵⁸ International Committee for the defense of the breton language. *Newsletter of the U.S. Branch*.

V nakladatelství The Branch. Bloomington: The Branch, 2018.

⁵⁹ Site officiel de l'Office public de la Langue Bretonne - Office Public de la Langue Bretonne [online]. Dostupné z: <http://www.fr.brezhoneg.bzh/>

⁶⁰ [online] Copyright © 2001 Diwan Breizh. Pep gwir miret strizh. [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <http://www.diwan.bzh/>

⁶¹ Interview s ředitelkou Diwanu v Lorientu v příloze č.4, str.42

stoupá. Pro porovnání v roce 1995 Diwany školily přibližně 1390 žáků, v dnešní době je to asi 4 500 (dohromady s dětmi, co se vzdělávají i na ostatních veřejných a katolických bilingvních školách, je to dohromady více než 20 000 dětí v Bretani).⁶²

V září 2018 vzbudil pozornost médií tlak na francouzskou vládu ze strany Diwanů z výše zmíněných důvodů. Školy vyzdvihly fakt, že za dobu své funkce významně obohatily Bretaň v tom smyslu, že jejich absolventi, kteří následně pracují v odlišných profesích, používají svou bezchybnou bretonštinu právě pro překlady textů v jejich oboru. Nejviditelnější je tento jev právě v médiích. Navzdory tomuto faktu však školy dostávají jen malé finanční příspěvky ze strany Národního ústavu pro vzdělávání a požadují větší pozornost ze strany vlády.⁶³

Francouzský prezident Emmanuel Macron pronesl v červnu roku 2018 projev, v němž vyjádřil naději na brzkou změnu ve věci financování Diwanů. Řekl, že je velmi důležité, aby bretonština jako součást bretonské kultury a dědictví nevymřela. Uvedl, že bude proto nezbytné zavést institucionální a organizační reformy k dosáhnutí tohoto cíle. Avšak obyvatelé Bretaně jsou stále nespokojeni, neboť francouzská vláda zatím od projevu prezidenta Macrona neuskutečnila nic, co by ve věci pomohlo. Mezi požadavky ze strany škol se řadí například finance na opravy a stavby nových škol a další. O těchto a dalších požadavcích jsem se informovala u ředitelky školy Diwan v Lorientu, Valérie le Gal.⁶⁴ Ředitelka upozornila především na nutnost financování zaměstnanců školy ze strany vlády. Diwan v Lorientu dostává určitou finanční podporu od města, ale tato podpora není dostatečná a proto škole musí vypomáhat v jejich aktivitách také rodiče a další dobrovolníci. Ředitelka nazvala školy Diwan „malé firmy, kde ředitelé firem jsou právě rodiče.“ Toto přirovnání je přesné, protože v případě nedostatku míst pro děti někteří rodiče zakládají své vlastní vzdělávací instituce, které se podobají Diwanům. Dalším požadavkem škol je rozšířit povědomí o Diwanech (například prostřednictvím médií). Povědomí o školách by totiž ještě více přitáhlo další finanční prostředky, které školy potřebují pro svůj rozvoj.

---

⁶² International Committee for the defense of the breton language. *Newsletter of the U.S. Branch*. Sept.2018

⁶³ tamtéž

⁶⁴ Interview s ředitelkou školy Diwan v Lorientu v příloze č.4, str. 44

Střední škola

Se studiem bretonštiny je možné dále pokračovat na střední škole. Bretonština se zde vyučuje jako další, cizí jazyk. K dnešnímu dni kurz Úvodu do bretonštiny nabízí více než čtvrtina veškerých veřejných středních škol ve Finistère.⁶⁵

Ani střední školy nezůstávají s rozvojem pozadu. Čtyři střední státní školy plánují brzy otevřít bilingvní program. Jedná se o školy ve městech Bruz, Guipavas, Plouha a St-Pol-de Léon). Pátá škola je katolická a nachází se v Landerneau. Stejně tak střední škola „La Croix Rouge“ (v češtině: Červený kříž) v Brestu bude nabízet tento typ možnosti studia.⁶⁶

Důležité je také zmínit, že za jazyk nebojují jen vedoucí škol a učitelé, ale i samotní studenti. Jako příklad lze uvést případ patnácti studentů z Rennes, kteří si přáli uskutečnit svou maturitní zkoušku z matematiky v bretonštině navzdory tomu, že je systémem nařízeno, že maturitní zkouška musí probíhat v úředním jazyce, tedy ve francouzštině. Avšak studenti, kteří se po celou střední školu učili matematiku v bretonštině maturitní zkoušku ve francouzštině odmítali. Inspirovali se baskickými studenty, kteří mají od roku 2012 možnost skládat maturitní zkoušku z matematiky v baskičtině. Škola nicméně studentům neustoupila.⁶⁷

Univerzita

Nejvyšším stupněm studia bretonštiny je vysokoškolské vzdělání. Bretonština je zde nabízena jako další, volitelný jazyk v předmětu, který je ve francouzském vzdělávacím systému označován zkratkou LANSAD (spadají do něj i ostatní jazyky, mezi nimi například španělština, portugalština, italština a další). Druhou možností je vystudovat bretonštinu jako hlavní obor, což si obvykle volí budoucí učitelé tohoto jazyka.

Co se týče univerzitního vzdělání, zaměřila jsem se konkrétně na výuku bretonštiny na univerzitě, kde jsem studovala, tedy Université Bretagne Sud (dále „UBS“). Bohužel se mi nepodařilo kontaktovat pana Josepha Ria, profesora, který se na propagaci bretonštiny v minulých letech na univerzitě výrazně podílel. Nepodařilo se mi kontaktovat ani nikoho jiného z dalších bývalých vyučujících. K historickým počátkům a k vývoji výuky na Université Bretagne Sud jsem tedy žádné informace nezískala.

---

⁶⁵ Site officiel de l'Office public de la Langue Bretonne - Office Public de la Langue Bretonne [online]. Dostupné z: <http://www.fr.brezhoneg.bzh/>

⁶⁶ International Committee for the defense of the breton language. *Newsletter of the U.S. Branch.*

⁶⁷ tamtéž

V současnosti zajišťují výuku bretonštiny na univerzitě v rámci předmětu LANSAD dva vyučující. Vyzpovídala jsem tedy jednoho z nich. Zajímala jsem se především o vývoj lekcí bretonštiny a rostoucí zájem o bretonštinu za dobu působení paní profesorky Myriam Guillevic.⁶⁸ Paní profesorka Guillevic vyučuje na UBS šest let a potvrdila mi, že počet studentů od počátku stoupl. Zatímco dnes je do kurzu zapsaných kolem třiceti studentů, před šesti lety jich byla asi polovina. Motivace studentů jsou především následující: poznávání bretonské kultury, bretonská identita a zvědavost (například ze strany studentů programu Erasmus+). Paní profesorka je jedním z aktérů, kteří bretonštinu propagují i ve volném čase. V jejím případě je to tak, že píše dětské knížky v bretonštině.

Zajímavou iniciativou ze strany univerzity byl projekt zorganizovaný v listopadu 2018 pod názvem *Semaine culturelle bretonne* (Bretonský kulturní týden). Program organizovala univerzita ve spolupráci s kulturní asociací Emglev Bro an Oriant. Jednalo se o představení bretonštiny a bretonské kultury studentům a veřejnosti. V programu byly například degustace bretonských jídel, sportovní aktivity (jako například gaelský fotbal), jazykové ateliéry v bretonštině a vzdělávací přednášky týkající se kultury a historie Bretaně.

Další vzdělávací instituce

Bretan nabízí ještě celou řadu dalších klubů a organizací, kde se bretonština vyučuje. Mezi ně například patří organizace Stumdi, Skol an Emsav, Roudour, Mervent a Kelenn.⁶⁹

2.1.6. Ekonomická podpora

V roce 1995 byla založena byla založena asociace s názvem: „*Produit en Bretagne*“⁷⁰ (Vyrobeno v Bretani). O čtyři roky později již měla 112 členů, mezi nimi firmy v zemědělsko-potravinářském průmyslu, kulturní organizace, nakladatelství, tisk, regionální festivaly a další. „Ze začátku to byla jen myšlenka na vytvoření malé kulturní regionální asociace, ale ta asociace časem rostla a modernizovala se a naši členové začali

---

⁶⁸ Interview v příloze č.5, str.43

⁶⁹ Site officiel de l'Office public de la Langue Bretonne - Office Public de la Langue Bretonne . Site officiel de l'Office public de la Langue Bretonne - Office Public de la Langue Bretonne [online]. Dostupné z: <http://www.fr.brezhoneg.bzh/>

⁷⁰ Produit en Bretagne | *Produit en Bretagne* | [online]. Dostupné z: <http://www.produitenbretagne.bzh/>

používat bretonské symboly⁷¹ a nápisy na svých produktech. Dnes existuje celá síť firem, které finančně podporují rozvoj bretonštiny.⁷²

Konkrétními příklady firem jsou Supermarket Géant Casino Larmor Plage, který popisuje prodávané zboží v obou jazycích nebo banka Crédit Mutuel de Bretagne, která nabízí již zmíněné šeky v bretonštině. Mezi další firmy patří Ouestélio, Brasserie Coreff, Askon Médical, Cafés Coic, Agalon, Systeme U Brest Distillerie des Menhirs a další.

Bretonštinu podporují i některé stravovací podniky, jako například restaurace s bretoňským názvem *Tavarn Ar Roue Morvan* v Lorientu, která nabízí dvojjazyčné menu a také některá tradiční bretoňská jídla. Mathelin Kollet, který v restauraci pracuje jako barman a číšník a zároveň vede v obou jazycích facebookovou stránku restaurace, byl ochotný zodpovědět mé otázky.⁷³ Vedle již zmíněných způsobů podpory bretonštiny zároveň zmínil komunikaci v bretonštině s některými hosty a všudypřítomnou bretoňskou muziku, která symbolicky doplňuje prostředí restaurace. Kollet se ale snaží bretonštinu propagovat i mimo restauraci obyčejnou konverzací s lidmi v jeho okolí.

2.1.7. Regionální a státní podpora

Regionální podpora

Region Bretan vyjadřuje svou podporu bretonštině dvěma způsoby. Prvním z nich je podpora jazyka pomocí jeho používání na webových stránkách úřadů. Kraj také nabízí kurzy bretonštiny svým zaměstnancům, aby jim tak usnadnil komunikaci v bretonštině s veřejností. Druhým způsobem je podpora finanční.

Finanční podpora regionu zahrnuje v první řadě oblast vzdělání, tedy především financování bilingvních škol a Svazku Bretaně, který také nabízí vzdělání a možnost obdržení certifikátů k výuce bretonštiny. Podporuje také rodiny s dětmi, kde rodiče posílají své děti na letní tábory a pobyty s komunikací pouze v bretonštině. Kromě vzdělání investoval region 1,5 milionu euro na propagaci bretonštiny v audiovizuálním průmyslu v roce 2017. V neposlední řadě podporuje kulturní aktivity, jako například vydávání literárních děl přímo v bretonštině, překlad literárních děl z francouzštiny do bretonštiny, umožnění divadelních představení (profesionálů i amatérů) v bretonštině a organizování soutěží ve zpěvu. Na webových stránkách regionu nejsou uvedeny žádné

---

⁷¹ Nápis BZH (Breizh), černobílá vlajka a triskelion

⁷² ABALAIN Hervé. *Pleins feux sur la langue bretonne*. Brest : édité par Coop Breizh, 2004

⁷³ Interview v příloze č.1, str. 39

konkrétní částky, které region do jednotlivých odvětví v jednotlivých letech investoval.⁷⁴

V prosinci 2018 se uskutečnilo zasedání *Conseil régional de Bretagne* (Regionální rada Bretaně) za účelem projednání nové jazykové politiky regionu. Dřívější příslib Regionální rady byl zvýšení finančních prostředků investovaných do podpory jazyka na základě pozitivních výsledků z průzkumu uvedeného na začátku této bakalářské práce. Nicméně výsledky jednání byly pro podporovatele bretonštiny zklamáním. Regionální rada prohlásila, že bude podporovat bretonštinu tak jako doposud, ale že nezvýší svou finanční podporu na její rozvoj. To vše navzdory tomu, že více jak 50 bretonských asociací již dříve požádalo o její navýšení. V současné době region investuje na podporu jazyka pouze dvě eura na obyvatele na rok.⁷⁵

Jean-Michel le Boulanger, viceprezident *Conseil culturel de Bretagne* (Kulturní rada Bretaně), se po konci jednání vyjádřil ke znepokojivým výsledkům.⁷⁶ Vyjádřil naději na znovuotevření případu Charty evropských regionálních a menšinových jazyků. Dále zdůraznil několik případů, kdy vláda nepodpořila užívání bretonštiny, jako například v případě volby jména chlapce Fañche (zmíněném v podkapitole 2.1.1. *Občanské aktivity*) nebo neochota bretonských gymnázií nechat studenty složit maturitní zkoušku z bretonštiny. Jako nejlepší řešení navrhl sjednocení a podpoření obcí a firem v jejich úsilí o podporu a rozvoj bretonštiny. Na závěr zopakoval, jak důležitý je regionální jazyk pro obohacení regionální kultury. Regionální podpora je v tomto případě, stejně jako ta státní, klíčová.

Státní podpora

Jak již bylo zmíněno, v červnu 2018 pronesl francouzský prezident Emmanuel Macron v Quimperu projev, ve kterém mimo jiné zmínil také bretonštinu a bretonské bilingvní školy. Vyjádřil jim podporu, avšak neupřesnil žádné konkrétní plány na podporu jazyka do budoucna. Přesněji řečeno ve svém projevu řekl: „*Dobře si uvědomuji, že regionální jazyk je důležitou součástí bretonského kulturního dědictví. Nevěřím v to, že by francouzský jazyk byl nějakým způsobem ohrožován regionálními*

---

⁷⁴ Région Bretagne - Actualités, aides et démarches, élus - Accueil. *Région Bretagne - Actualités, aides et démarches, élus - Accueil*[online]. Dostupné z: <https://www.bretagne.bzh/>

⁷⁵ NHU, la Bretagne positive dans tous les domaines. *NHU, la Bretagne positive dans tous les domaines* [online]. Copyright © 2015 [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <https://www.nhu.bzh/>

⁷⁶ Accueil - Groupe Socialistes et Démocrates - Région Bretagne. *Accueil - Groupe Socialistes et Démocrates - Région Bretagne*[online]. Copyright © 2016 Alliance des Socialistes [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <http://www.socialistes-democrates-bretagne.bzh/>

jazyky. Celkově regionální jazyky hrají důležitou roli v posílení regionální identity. A proto doufám, že budeme schopni prostřednictvím vzdělávacího systému bretonštinu posílit. Ať už se jedná o státní nebo soukromou školu nebo školy Diwan. Pevně věřím, že prostřednictvím institucionálních a organizačních reforem dokážeme tento jazyk podpořit.“⁷⁷

Bývalý francouzský prezident François Hollande během své prezidentské kampaně přislíbil ratifikaci Evropské charty regionálních a menšinových jazyků. Jak již ale bylo řečeno, francouzský Senát ratifikaci v roce 2015 odmítl, protože byla v rozporu s článkem 2 francouzské Ústavy z roku 1958, který říká, že : „*Jazykem Republiky je francouzština*“.

Proti ratifikaci dokumentu byl i předchůdce Françoise Hollandea Jacques Chirac, který Chartu podepsal, ale odmítl pozměnění článku v Ústavě, protože si nepřál přijít s iniciativou, která by mohla „ohrozit fundamentální principy Francouzské republiky“. Prezident také poznamenal, že je možné uznat regionální jazyky jako důležitý faktor tvořící francouzskou kulturu, aniž by článek 2 Ústavy musel být modifikován. Dále vyjádřil naději na rozvoj dobrovolného bilingvního vzdělávání.⁷⁸

Velmi výrazně proti regionálním jazykům obecně vystoupila také během své politické činnosti francouzská politička a bývalá kandidátka na prezidentský post Marine Le Pen. Důvod byl stejný: narušování jednoty Francouzské republiky.⁷⁹

Současný francouzský prezident Emmanuel Macron je tedy první prezident, který řekl, že regionální jazyky francouzštinu jako oficiální jazyk nijak neohrožují. Přes jeho přislíbení však do současnosti nedošlo k žádným dalším krokům ze strany francouzské vlády.

2.1.8. Evropská a mezinárodní podpora

Bretonština je mezinárodně podporována množstvím aktérů. Mezi nimi: *Federal Union of European Nationalities* (Federace Evropanů), Evropská unie, *International Committee for the Defense of the Breton Language* (Mezinárodní komise pro ochranu bretonského jazyka), Organizace spojených národů, UNESCO

---

⁷⁷ Volně přeloženo z Projevu prezidenta E. Macrona v červnu 2018: *Bienvenue sur le site de l'Élysée. Bienvenue sur le site de l'Élysée* [online]. Dostupné z: <https://www.elysee.fr/>

⁷⁸ *L'Humanité* [online]. Dostupné z: <https://www.humanite.fr/>

⁷⁹ JUANG, Armand et URVOAS, Jean-Jacques. *Langues et cultures régionales. : en finir avec l'exception française*. V nakladatelství Fondation Jean Jaurès. V Paříži : Fondation Jean Jaurès, 2000.

Evropská podpora

Federace Evropanů

Federace Evropanů byla založena v Paříži v roce 1949. Jejím cílem je reprezentovat zájmy evropských menšin na regionální, národní a především evropské úrovni. Toto znamená zajištění ochrany evropských minoritních jazyků, kultur a práv. V současné době federace čítá asi 100 členských organizací ve 35 Evropských zemích. Federace slouží jako „hlas“ evropských menšin při institucích Evropské unie, při Radě Evropy a také při Organizaci spojených národů. Mezi aktivity federace patří kromě reprezentace zájmů evropských menšin také organizace největšího evropského autochtonního Kongresu menšin, který se pořádá každý rok a který slouží jako místo k setkání pro přibližně 150-250 zástupců evropských menšin. Mezi další aktivity organizované Federací jsou také *EUROPEADA*, fotbalový šampionát pro evropské menšiny, a každoroční setkání germanofonních, slovanských a turkických menšin.

Evropská unie

Na webových stránkách Evropské unie⁸⁰ je uvedeno, že: „ *Právní postavení regionálních a menšinových jazyků a podpora, kterou dostávají, závisí na rozhodnutí jednotlivých států EU, se kterými Evropská komise udržuje otevřený dialog, aby podporovala jazykovou rozmanitost v co možná nejširším obsahu.*“

Dokumentem, který chrání evropské menšinové jazyky, je již zmíněná Evropská charta regionálních či menšinových jazyků. Charta nabyла účinnosti 1. března 1998, poté co byla ratifikována v prvních 5 zemích, ale ve Francii dosud ratifikována nebyla.

Mezinárodní podpora

Mezinárodní komise pro ochranu bretonského jazyka

Bretonština získala nemalou podporu ve světě díky Mezinárodní komisi pro ochranu bretonského jazyka, která byla založena v Bruselu v roce 1975. Cílem komise bylo vytvořit mezinárodní síť kontaktů, která měla podporovat Bretonce v jejich úsilí o záchranu regionálního jazyka. Na začátku svého působení měla komise členy ve 23 zemích.⁸¹ Současný počet členů a národností se mi nepodařilo vyhledat. Mezi aktivity například Americké pobočky komise patří vydávání Newsletterů (které obsahují informace o bretonské kultuře, historii, známých bretonských osobnostech, vzdělání

---

⁸⁰ [online]. Dostupné z: <https://www.europa.eu/>

⁸¹ ICDBL - Home Page. *ICDBL - Home Page* [online]. Dostupné z: <http://icdbl.org>

v bretonštině, bretonské festivaly a další), webová stránka komise také nabízí články o bretonštině, bretonské hudbě, a Diwanech. Stejně tak na ní nalezneme užitečné odkazy na internetové stránky, kde se Bretonci sdružují za účelem svých aktivit.

Organizace spojených národů

Ochrana regionálních či menšinových jazyků je také jednou z misí Organizace spojených národů (dále : „OSN“). Rok 2019 oslavuje OSN jako rok domorodých jazyků. Účelem tohoto projektu je zvýšit globální povědomí o současné situaci teritoriálních jazyků a o ohrožení, kterým jazyky čelí.⁸²

UNESCO

Organizace UNESCO je autorem *Atlasu světových ohrožených jazyků*, který slouží ke zvýšení povědomí o ohrožených jazycích a o povinnosti zachovat jazykovou rozmanitost ve světě. Mezi další aktivity organizace patří: politické poradenství (například organizování fór soustřeďujících se na propagaci regionálních jazyků ve členských státech), školení a šíření nástrojů pro monitoring současného stavu ohrožených jazyků.⁸³

---

⁸² [online]. Dostupné z: <https://en.iyil2019.org/>

⁸³ Dostupné z: <http://lingsib.iea.ras.ru/en>

3 Kulturní akce spojené s regionálním jazykem

3.1. Soutěž *Les Prix de l'Avenir du Breton*

Již dříve zmiňovaná Cena za budoucnost bretonštiny je soutěž organizovaná každý rok organizací Office public de la langue bretonne ve spolupráci s televizním kanálem France 3 a s podporou Krajského úřadu. Cílem soutěže je odměnit účastníky z různých kategorií cenou za jejich snahu rozvíjet povědomí společnosti o bretonštině v Regionu. Ti, kteří se umístí na prvním místě dostanou 1 500 euro od Regionu Bretaň, finanční odměna pro výherce druhého a třetího místa je 500 euro.

Cena za budoucnost bretonštiny za rok 2018 byla předávána v Carhaix (department Finistère) a byla zároveň vysílána televizí France 3. Kategorie v soutěži jsou následující: Asociace, Firma, Veřejná správa, Bretonec roku, Kniha, Hudební tvorba a Audiovizuální tvorba. Pro představu profilů, které se v soutěži objevují, bude na dalších řádcích uvedeno několik příkladů.

Mezi soutěžícími byli například: V kategorii *Associations* (Asociace) Kinematografie Bretaně se sídlem v Brestu za sbírku filmů o Bretani a snahu jednoho ze zaměstnanců komunikovat s ostatními v bretonštině.

V kategorii *Entreprises* (Firma) Tudwal a Mathias Girardovi za otevření podniku *Mar'Mousse* (bilingvní pивní sklípek).

V kategorii *Collectivités* (Veřejná správa) obecní úřad města Roche Derrien (department Côtes-d'Armor) za používání trilingvních textů na tabulích v popisu historie a dědictví města.

V kategorii *Britotophone de l'année* (Bretonec roku) Maripol Gouret a Jean-François Guillouzic za jejich projekt *Yezhoù ha Sevenadur* (projekt vybudování knihovny věnované bretonštině a Bretani) v departmentu Loire-Atlantique.

V kategorii *Livres* (Knihy) spisovatel Yann-Bêr Piriou se svou knihou *Divaskell da nijal kuit*.

V kategorii *Création audiovisuelle* (Audiovizuální tvorba) série z policejního prostředí *Fin ar bed* of Nicolase Leborgne.

A v kategorii *Création musicale* (Hudební tvorba) zpěvačka Morwenn Le Normand s písní *Loened Fur ha Foll*.⁸⁴

3.2 Bretonské festivaly

V Bretani se pořádá celá řada různých festivalů, které také napomáhají propagování bretonštiny a bretonské kultury obecně.

Nejslavnějším bretonským festivalem je pravděpodobně *Festival Interceltique Lorient*, který se pořádá každý rok v srpnu ve městě Lorient. Performují tu desítky hudebních skupin z všemožných regionů s keltskou historií. Náplní programu jsou vystoupení hudebních a tanečních skupin. Nejedná se jen o přehlídky, ale i o soutěže, jak v oblasti bretonského tance tak i hudby (*Championnat national de bagadoù* – tedy soutěž mezi orchestry hrající bretonskou muziku na bretonské hudební nástroje, *Concours de Pipe band* – soutěž mezi hudebními orchestry, hrajícími na skotské dudy, od roku 2000 také *Concours humoristique de „kitchen music“* – solo soutěž mezi dudáky, kde představují tento hudební nástroj v jiném světle, tím, že hrají jiné, pro dudy netradiční melodie). Součástí programu jsou také sólové soutěže mezi hráči na harfu a další soutěže, přehlídky, koncerty, umělecké výstavy, a aktivity sloužící k rozšiřování bretonštiny a bretonské a keltské kultury.⁸⁵

Tomuto festivalu předcházela celá řada festivalů s podobnou myšlenkou, mezi nimi například *Festival de Cournouaille* (vznikl v Quimperu v roce 1923 a je organizován dodnes), *Festival International de cornemuses* (založen v Brestu v roce 1953), *Fête des ports bretons* (vznikl v roce 1969 v Lorientu a jedná se o festival sdružující skupiny bretonských orchestrů), a další.

Festival Interceltique byl poprvé pořádán v roce 1971 a od roku 1990 se stal jedním z nejdůležitějších a nejproslulejších festivalů ve Francii díky velkému množství návštěvníků. Evropská komise ho v roce 1996 zařadila mezi 13 nejdůležitějších evropských festivalů. V roce 2010 se festivalu účastnilo až 800 000 návštěvníků.⁸⁶

---

⁸⁴ Site officiel de l'Office public de la Langue Bretonne - Office Public de la Langue Bretonne .*Site officiel de l'Office public de la Langue Bretonne - Office Public de la Langue Bretonne* [online]. Dostupné z: <http://www.fr.brezhoneg.bzh/>

⁸⁵ Le Festival Interceltique de Lorient en Bretagne Sud. *Le Festival Interceltique de Lorient en Bretagne Sud* [online]. Copyright ©2019 Festival Interceltique de Lorient [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <https://www.festival-interceltique.bzh/>

⁸⁶ Festival interceltique de Lorient — Wikipédia. [online]. Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/Festival_interceltique_de_Lorient

Jiným druhem festivalu jsou oslavy *Fest Noz* (Festival Noci), kde hlavní náplní programu jsou tradiční bretonské tance (doprovázené muzikanty na tradiční místní hudební nástroje). Většina bretonských tanců se tančí ve skupinách, ale existují i tance, které se tančí v párech, nebo mají vlastní choreografii. Festivalu se účastní zájemci všeho věku, to z toho důvodu, že kurzy bretonských tanců jsou pořádány různými kluby, asociacemi, ale také školami. Nejznámější bretonské tance jsou *gavottes*, *an dro* a *hanter dro*. V roce 2012 přidalo UNESCO událost *Fest Noz* na seznam Mistrovských děl ústního a nehmotného dědictví lidstva.⁸⁷

---

⁸⁷ [online]. Copyright © Dastum [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <https://ich.unesco.org/en/RL/fest-noz-festive-gathering-based-on-the-collective-practice-of-traditional-dances-of-brittany-00707>

Závěr

Na předchozích stránkách byla popsána historická i současná situace bretonštiny. Bretonštinu jsem představila v kontextu jako regionální jazyk a zmínila jsem současné metody podpory rozvoje tohoto jazyka napříč odvětvími. Jakými způsoby tedy lze zabránit zániku bretonštiny a napomoci jejímu rozkvětu?

Zaměříme se nejprve obecně na domény, ve kterých by měla být bretonština více přítomna a podporována: V první řadě je rozhodně potřeba větší angažovanost ze strany vlády a regionálních autorit. Vláda by mohla znovu otevřít případ ratifikace Evropské charty na podporu regionálních a menšinových jazyků. Kraj by měl zvážit investovat více finančních prostředků na podporu rozvoje jazyka než doposud.

Financování by mělo být určeno převážně pro vzdělání, tedy základní a střední bilingvní školy. Tyto školy také potřebují více propagovat své aktivity na internetu.

Dále by napomohla větší obsazenost bretonštiny v médiích. Přestože již existuje množství médií, která bretonštinu propagují různými způsoby, stále ještě by mohl být jejich počet navýšen, délka vysílání v bretonštině prodloužena, atd.

V neposlední řadě rodiče a prarodiče, kteří mluví bretonsky, by měli jazyk předávat svým potomkům.

V druhé řadě se zaměříme konkrétněji na profil mluvčího, na kterého by mělo být cíleno, aby došlo k co nejrychlejšímu a nejefektivnějšímu rozvoji bretonštiny v regionu: Z výzkumu ze začátku bakalářské práce vyplynulo, že nejslabší znalosti bretonštiny mají respondenti ve věku 15-39 let. Jejich hlavními motivacemi k učení jsou znalost dalšího cizího jazyka, otázka regionální identity, zvědavost nebo rodinné vazby. Nejlepší způsob učení (na základně zkušeností respondentů, kteří bretonsky mluví dobře) je vzdělání, sledování médií a komunikace v domácnosti.

Výsledná odpověď na otázku, jak co nejrychleji a nejefektivněji napomoci rozvoji užívání bretonštiny ve společnosti, je tedy oslovit státní a regionální autority ke zvýšení financování především základních a středních bilingvních škol a častější přítomnost jazyka v médiích. Média by měla nabízet programy určené divákům ve zmíněném věkovém rozsahu, stejně tak výuka by měla být přizpůsobena tématům, které jsou pro jedince v tomto věku atraktivní, jako například vzdělání, cestování, cizí jazyky, projekty do budoucna, atd.

Hervé Albalain ve své knize *Pleins feux sur la langue bretonne* říká, že bretonština se opět musí stát živým jazykem. Já s ním po měsících pozorování musím souhlasit. Je

jisté, že bretonština za poslední roky prodělala velký vývoj co se týče jejího postavení ve společnosti. Jenže právě proto, že úsilí tolika lidí je stále tak viditelné, není pro mě bretonština tím pravým živým jazykem. Živý jazyk je pro mě oficiální jazyk, který je přirozeně slyšet v rodinách, v ulicích a na úřadech, který je vidět všude kolem nás, který se aktivně vyučuje na všech školách a který ukazuje všem příchozím, jak pyšní jsou obyvatelé na svou kulturu a region.

Věřím, že bretonština se jednoho dne může opět stát živým jazykem, pokud Bretonci ve svém boji nepoleví. Na závěr práce nezbyvá než se zamyslet nad tím, jestli se v nadcházejících letech neobjeví další nápady jak bretonštinu více oživit. Odpověď na tuto otázku snad přinesou další průzkumy či klasifikační práce studentů, kteří se stejně jako já do Bretaně v rámci programu Erasmus+ vydají.

Résumé

Dans le présent mémoire j'ai décrit la situation de la langue bretonne dans l'histoire ainsi que dans le présent. J'ai introduit le breton tant qu'une langue régionale et ensuite j'ai mentionné des méthodes différentes du support de la langue dans des domaines variés. Par quels moyens donc pourrions-nous sauver le breton et comment supporter son développement?

Premièrement, focalisons-nous sur les domaines où la langue bretonne devrait être plus supportée en général : D'abord il est nécessaire que le gouvernement français ainsi que les autorités territoriales soient plus engagés dans la problématique. Le gouvernement pourrait de nouveau estimer la ratification de la Charte européenne des langues minoritaires ou régionales. Ainsi les autorités territoriales devraient réfléchir sur une augmentation de financement de leur part.

Le financement devrait être désigné surtout pour aider les écoles élémentaires et lycées bilingues dans leur développement. Les écoles pourraient également considérer développer plus leur publicité sur internet.

Une autre chose à considérer est une augmentation de présence de la langue dans les médias. Même s'ils existent déjà de nombreux médias qui promeuvent le breton, leur nombre pourrait encore augmenter, la durée des émissions prolongée, etc.

Les efforts des parents ainsi que les grands-parents, s'ils parlent breton, de transmettre les compétences linguistiques à leurs enfants sont également très importants.

Deuxièmement, concentrons-nous plus sur le profil du locuteur lequel nous devrions cibler pour que le développement du breton dans la région soit le plus rapide et le plus efficace. Au début du mémoire nous avons trouvé que les locuteurs les plus faibles dans leurs compétences linguistiques bretonnes sont les personnes de 15-39 ans. Leurs motivations principales pour commencer à apprendre le breton étaient : le désir d'acquérir la connaissance d'une autre langue étrangère, l'envie découlant de leur identité régionale, la curiosité ou le fait qu'ils avaient déjà quelqu'un dans leur famille qui parlait breton. Parmi les meilleurs moyens comment apprendre (selon les expériences des locuteurs qui parlent bien la langue) appartient l'éducation, les médias ainsi que la communication dans la famille.

La réponse finale à la question comment supporter le développement de la langue pour que les efforts soient le plus efficaces, c'est de demander le gouvernement français ainsi que les autorités territoriales d'augmenter leur financement surtout dans

l'enseignement aux écoles primaires et lycées bilingues et dans les médias pour que la langue puisse y être plus présente. Les médias devraient offrir des émissions destinées aux spectateurs dans l'âge qui a été mentionné. Les écoles pourraient également proposer aux étudiants des sujets que les jeunes trouvent intéressants, comme par exemple l'éducation, les voyages, les langues étrangères, leurs projets futurs, et d'autres.

Dans son livre *Pleins feux sur la langue bretonne* Hervé Albalain explique que la langue bretonne devrait de nouveau devenir une langue vivante. Après des mois de recherche je ne peux qu'approuver sa théorie. Il est indéniable que les bretons ont beaucoup avancé dans leurs efforts en ce qui concerne la promotion de la langue. Mais vu le fait que leurs efforts sont trop visibles, l'usage de la langue ne me semble pas naturel. C'est pourquoi personnellement je ne considère pas le breton une vraie langue vivante. Une langue vivante représente pour moi une langue officielle, une langue que nous entendons dans les familles, dans les rues et aux mairies. C'est une langue que nous voyons partout autour de nous. C'est une langue enseignée dans tous les établissements. Une langue qui nous montre comment les citoyens sont fiers de leur culture et leur région.

Je crois sincèrement que le breton va un jour devenir une langue vivante si les Bretons ne cessent pas leur lutte. À la fin de mon mémoire il ne reste que se demander si quelqu'un va découvrir d'autres moyens et proposer d'autres idées comment sauver la langue bretonne dans les années à venir. J'espère que la réponse à cette question va apparaître dans d'autres recherches et mémoires des étudiants qui décideront de partir en Bretagne dans le cadre du programme Erasmus+ comme moi.

Bibliografie

Tištěné

ABALAIN, Hervé. *Pleins feux sur la langue bretonne*. V nakladatelství Coop Breizh. V Brestu : Coop Breizh, 2004.

AN DU, Claude. *Histoire d'un interdit: Le breton à l'école*. V nakladatelství Hor Yezh. V Lannuonu: Hor Yezh, 2000.

BROUDIC, Fanch. *Qui parle breton aujourd'hui ? Qui le parlera demain?* V nakladatelství Brud Nevez. V Brestu: Brud Nevez, 1999.

BROUDIC, Fanch. *Parler breton au XXIe siècle*. V nakladatelství Emgleo Breiz. V St Thonanu: Emgleo Breiz, 2009.

BROUDIC, Fanch. *Le Breton, une langue en questions*. V nakladatelství Embleo Breiz. V Brestu: Emgleo Breiz, 2017.

Collectif d'auteurs de la rédaction Keit Vimp Bev, *Ya!* V nakladatelství Keit Vimp Bev. V Lazu: Keit Vimp Bev, 2019.

International Committee for the defense of the breton language. *Newsletter of the U.S. Branch*. V nakladatelství The Branch. Bloomington: The Branch, 2018.

JUANG, Armand et URVOAS, Jean-Jacques. *Langues et cultures régionales. : en finir avec l'exception française*. V nakladatelství Fondation Jean Jaurès. V Paříži : Fondation Jean Jaurès, 2000.

QUERE, Anna. *Les Bretons et la langue bretonne: Ce qu'ils en disent*. V nakladatelství Brud Nevez. V Brestu: Brud Nevez, 2000.

Internetové zdroje

Právní prameny:

LOI n° 2013-595 du 8 juillet 2013 d'orientation et de programmation pour la refondation de l'école de la République - Article 40 | Legifrance. Accueil | *Légifrance, le service public de la diffusion du droit* [online]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2013/7/8/2013-595/jo/article_40

Loi n°51-46 du 11 janvier 1951 relative à l'enseignement des langues et dialectes locaux *Loi Dexonne*. | Legifrance. Accueil | *Légifrance, le service public de la diffusion du droit* [online]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000886638>

Loi n°75-620 du 11 juillet 1975 relative à l'éducation *Loi Haby* | Legifrance. Accueil | *Légifrance, le service public de la diffusion du droit* [online]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000334174>

Constitution du 4 octobre 1958 | Legifrance. Accueil | Légifrance, le service public de la diffusion du droit [online]. Dostupné

z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006071194>

Code civil | Legifrance. Accueil | Légifrance, le service public de la diffusion du droit [online]. Dostupné

z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>

Asociace, instituce a organizace:

Enseignement et diffusion du breton pour les adultes.. *Enseignement et diffusion du breton pour les adultes.* [online]. Dostupné z: <http://www.skolanemsav.bzh/>

[online]. Copyright © 2001 Diwan Breizh. Pep gwir miret strizh. [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <http://www.diwan.bzh/>

Divskouarn - Langue bretonne et petite enfance. Divskouarn - Langue bretonne et petite enfance [online]. Copyright © Anaximandre 2019 [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <http://www.divskouarn.fr/>

2019 - International Year of Indigenous Language. 2019 - International Year of Indigenous Language [online]. Copyright © [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <https://en.iyil2019.org/>

Produit en Bretagne |. Produit en Bretagne | [online]. Dostupné z: <http://www.produitenbretagne.bzh/>

Site officiel de l'Office public de la Langue Bretonne - Office Public de la Langue Bretonne . Site officiel de l'Office public de la Langue Bretonne - Office Public de la Langue Bretonne [online]. Dostupné z: <http://www.fr.brezhoneg.bzh/>

UNESCO Activities for Safeguarding Endangered languages. Языки народов Сибири — Языки народов Сибири, находящиеся под угрозой исчезновения [online]. Copyright © [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <http://lingsib.iea.ras.ru/en/articles/smeets.shtml>

Média:

Actualités et infos de Bretagne en direct et en continu | Le Télégramme. Actualités et infos de Bretagne en direct et en continu | Le Télégramme [online]. Dostupné z: <https://www.letelegramme.fr/>

Agence Bretagne Presse. Agence Bretagne Presse [online]. Copyright © [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <https://abp.bzh/>

Arvorig FM - Accueil. Arvorig FM - Accueil [online]. Dostupné z: <http://www.arvorigfm.com/>

Brezhoweb, ar chadenn TV kentañ e brezhoneg penn-da-benn !. Brezhoweb, ar chadenn TV kentañ e brezhoneg penn-da-benn ![online]. Dostupné z: <http://www.brezhoweb.bzh/>

France Bleu – L'actualité en direct, info locale et nationale. France Bleu – L'actualité en direct, info locale et nationale [online]. Dostupné z: <https://www.francebleu.fr/>

France 3 - Programmes, vidéos et replay - Pluzz France 3 . France.tv - Pluzz et Replay TV des chaînes France Télévisions [online]. Dostupné z: <https://www.france.tv/france-3/>

ICDBL - Home Page. ICDBL - Home Page [online]. Dostupné z: <http://icdbl.org>

Kreizh Breizh: [online]. Dostupné z: <http://kreizbreizh.radio.fr/>

NHU, la Bretagne positive dans tous les domaines [online]. Dostupné z: <https://www.nhu.bzh/>

Radio Bro Gwened. Radio Bro Gwened [online]. Dostupné z: <http://www.radio-bro-gwened.com/>

Radio Kerne: [online]. Dostupné z: <http://www.radiokerne.bzh/br/>

7seizh.info – Les communiqués de presse de en Bretagne et dans la diaspora. 7seizh.info – Les communiqués de presse de en Bretagne et dans la diaspora [online]. Copyright © Copyright 2012 [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <http://7seizh.info/>

Tebeo: [online]. Dostupné z: <http://www.tebeo.bzh/>

Tébésud - La télévision locale du Morbihan. Tébésud - La télévision locale du Morbihan [online]. Dostupné z: <http://www.tebesud.bzh/>

TVR. TVR [online]. Copyright © [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <https://www.tvr.bzh/>

Ostatní

Accueil - Groupe Socialistes et Démocrates - Région Bretagne. Accueil - Groupe Socialistes et Démocrates - Région Bretagne[online]. Copyright © 2016 Alliance des Socialistes [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <http://www.socialistes-democrates-bretagne.bzh/>

Discours du Président de la République, Emmanuel Macron Place Saint-Corentin à Quimper | Élysée. Bienvenue sur le site de l'Élysée [online]. Dostupné z: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2018/06/21/discours-du-president-de-la-republique-emmanuel-macron-place-saint-corentin-a-quimper>

Le Festival Interceltique de Lorient en Bretagne Sud. Le Festival Interceltique de Lorient en Bretagne Sud [online]. Copyright ©2019 Festival Interceltique de Lorient [cit. 09.05.2019]. Dostupné z: <https://www.festival-interceltique.bzh/>

L'Humanité [online]. Dostupné z: <https://www.humanite.fr/>

Priz Imram - Wikipedia. [online]. Dostupné z: https://br.wikipedia.org/wiki/Priz_Imram

Prix Xavier de Langlais — Wikipédia. [online]. Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/Prix_Xavier_de_Langlais

Région_Bretagne - Actualités, aides et démarches, élus - Accueil [online]. Dostupné z: <https://www.bretagne.bzh/>

Rennes, Ville et Métropole. Rennes, Ville et Métropole [online]. Dostupné z: <https://metropole.rennes.fr/>

WAKEFORD Pascale et BROUDIC Fanch. Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018. Brest: édité par Centre de recherche bretonne et celtique, 2018 (format pdf)
Ministerstvo kultury České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/assets/ministerstvo/Evropska-charta-regionalnich-ci-mensinovy-ch-jazyku.pdf>

Webové stránky Evropské unie: [online]. Dostupné z: <https://www.europa.eu/>

Seznam příloh

Příloha č.1: Rozhovor s obsluhujícím v bretonské restauraci Tavarn Ar Roue Morvan, 10/10/2018

Příloha č.2 : Rozhovor s novinářkou Annou Quéré, 20/10/2018

Příloha č.3 : Rozhovor se zpěvačkou Morwenn Le Normand, 11/11/2018

Příloha č.4 : Rozhovor s ředitelkou Diwanu Valérie Le Gal, 07/03/2019

Příloha č.5 : Rozhovor s profesorkou bretonštiny na UBS Miriamme Guillevic, 05/04/2019

Příloha č.6 : Graf: Respondenti odpovídali na otázku: Jak často kolem sebe slyšíte bretonštinu?

Příloha č.7 : Graf: Pasivní znalost bretonštiny a jazyka gallo na území Bretaně

Příloha č.8 : Graf: Respondenti odpovídali na otázku: Jak dobře bretonštinu ovládáte?

Příloha č.9 : Graf: Respondenti odpovídali na otázku: Jak často komunikujete v bretonštině?

Příloha č.10 : Graf: Vývoj počtu mluvčích, kteří bretonštinu ovládají, ale v komunikaci ji nikdy nepoužívají

Příloha č.11: Graf: Rozdělení mluvčích bretonštiny podle věku

Příloha č.12: Graf: Rozdělení mluvčích podle toho, jakou znalost bretonštiny mají jejich rodiče

Příloha č.13: Graf: Rozdělení mluvčích podle schopností číst a psát v bretonštině

Příloha č.14: Graf: Rozdělení respondentů podle věku a zájmu o studium bretonštiny

Příloha č.15: Graf: Rozdělení mluvčích podle toho, jak se bretonštině původně naučili

Příloha č.16: Graf: Rozdělení mluvčích podle metod pomocí kterých se v bretonštině zdokonalují

Příloha č.1: Rozhovor s obsluhujícím v bretonské restauraci Tavarn Ar Roue Morvan, 10/10/2018

Personne interviewée : Matao Kollet

Emploi : Serveur - Tavarn Ar Roue Morvan (Lorient)

1, Promouvez-vous le breton dans ce restaurant ? Comment ?

« Bien sûr, le nom du resto est en breton, nous avons un menu bilingue, nous offrons des plats français et bretons, nous avons un site Facebook bilingue. Comme je suis bilingue, je parle aussi parfois avec quelques clients en breton. »

2, Quelles d'autres activités vous faites pour soutenir le développement de connaissance de la langue bretonne ?

« J'essaie de communiquer en breton dans la vie quotidienne, je joue aussi dans un groupe. Nous jouons la musique bretonne mais ne chantons pas en breton. Nous avons joué par exemple à New York ou České Budějovice. »

3, Vous avez le bac de la langue bretonne, est-ce que c'est un avantage sur le marché de travail ?

« Ce n'est pas nécessaire mais ça peut être un avantage, oui. »

4, Pourriez-vous me conseiller d'autres contacts ou liens utiles pour mon travail ?

« Il y en a plein. Par exemple Coop Breizh ou Emglev Bro An Orient. »

Přiloha č.2 : Rozhovor s novinářkou Annou Quéré, 20/10/2018

Personne interviewée : Anna Quéré

Emploi : Journaliste

1, Dans Le Télégramme j'ai découvert surtout des articles sur les activités en breton comme des cours, ateliers, activités musicales, activités pour les enfants, articles sur les écoles Diwan ...Comment selon vous promouvoir encore plus le breton entre les jeunes ? Pourriez-vous proposer plus d'articles sur des sujets plus proches aux jeunes ?

« Le problème c'est que les jeunes ne lisent plus les journaux en papier. Je pense que pour attirer plus de jeunes lecteurs il faut écrire des articles plus courts, peut-être mettre des vidéos sur notre site internet, il faut considérer des choses plus interactives, et aussi trouver de nouveaux supports : Il serait également envisageable de réfléchir sur des articles qui pourraient attirer plus de types de profils (de différent âge, sexe, etc.)

2, Comment attraper l'attention des étrangers ? Comptez-vous d'élargir vos réseaux à l'étranger ?

« Les grands journaux nationaux ne s'intéressent pas à ce sujet. Il faut donc promouvoir le breton plutôt par des activités des citoyens comme les Bretons voyagent beaucoup. »

3, Qu'est-ce que vous envisagez pour l'avenir ? Peut-être de nouvelles rubriques ?

« Malheureusement, ce n'est pas moi que décide de ce qui va apparaître dans les journaux. Je décide seulement des sujets de mes articles. »

4, Vous travaillez également pour France 3. La télévision est un moyen différent de promouvoir le breton. Quels sont les moyens de promotions à l'aide de télévision ?

« La radio ou la télévision sont des super moyens pour attirer les jeunes justement grâce aux vidéos ainsi que grâce aux choses plus interactives comme j'ai dit avant. »

5, Comment vous ciblez les jeunes dans l'industrie audiovisuelle ? Comment c'est différent des journaux ?

« C'est un autre format. Les jeunes regardent plus la télévision qu'ils lisent les journaux en papier. Aussi, le programme est différent. »

6, Pourriez-vous me recommander une série pour les jeunes en breton ?

« Serie Fin Ar Bed – c'est une série bretonne avec des sous-titres français. »

7, Pourriez-vous me conseiller d'autres contacts ou liens utiles pour mon travail ?

« Morwenn Le Normand, c'est une chanteuse qui chante en breton. »

Příloha č.3 : Rozhovor se zpěvačkou Morwenn Le Normand, 11/11/2018

Personne interviewée : Morwenn Le Normand (chanteuse)

Emploi : Chanteuse

1, Pourquoi chanter en breton ? Comment tout a commencé ?

- « J'ai commencé à jouer à la bombarde (un instrument musicale breton) dans l'orchestre Bagad de Port-Louis et c'était le chef d'orchestre qui m'a proposé de commencer à chanter en breton. J'ai essayé, j'ai aimé, j'ai continué. »

2, Quels sont les thèmes de vos chansons en général ? Quel type de spectateurs ils attirent ?

- « Le plus souvent il s'agit de l'amour, des femmes qui trompent leurs maris, mais aussi des thèmes plus modernes (comme la liberté d'aimer). Je reste dans la tradition mais j'essaie de créer également de nouvelles choses, c'est-à-dire garder le côté vivant de la langue). »
- « Et à propos de nos spectateurs, ce sont des personnes passionnées par la musique traditionnelle, personnes qui aiment la musique en général et des danseurs de tous les âges (de toutes les générations). ». En ce qui concerne les jeunes, je sens qu'ils deviennent de plus en plus intéressés au breton grâce à la musique : »

3, Est-ce que vous promouvez la langue bretonne aussi à l'étranger ?

- « Oui. Nous voyageons beaucoup en Bretagne, mais nous avons également performé à České Budějovice (à un événement organisé par Alliance Française). Nous avons été en Norvège, Suède, Allemagne et Ouzbékistan (au Festival des musiques traditionnelles du monde). Je dirais que les musiciens bretons voyagent beaucoup en général. »

4, Comment promouvez- vous vos chansons – CD/internet/concerts ?

- « Par tous moyens. »

5, Est-ce vous pensez que votre contribution musicale a beaucoup aidé à l'expansion de connaissance de la langue bretonne ?

- « Oui, avec chaque chanson il y a quelqu'un en plus qui tombe amoureux du breton. La production musicale reste très vaste. Les bretons partagent l'amour de la musique. Ils existent aussi plusieurs festivals bretons, comme Le Festival de Lorient ou Le Festival Beltan. Il y a des concours de chant et de danse tous les ans pour les amoureux de la langue bretonne. Alors il n'y a pas mal d'activités à faire dans le domaine culturel.»

Personne interviewée : Valérie Le Gal

Emploi : Directrice de Diwan a Lorient

1, Ma première question est basée sur un article que j'ai lu dans les journaux concernant l'aide que les écoles Diwan demandent auprès du gouvernement français. Pourriez-vous m'expliquer précisément quels sont vos demandes et me présenter la situation actuelle en général ?

- « La situation actuelle des écoles Diwan me semble plutôt triste. Notre problème principal reste un financement trop bas de la part des autorités régionales ainsi que des autorités d'Etat. Tous les salaires des salariés devraient être pris en charge par les autorités. A ce moment, nous n'avons pas assez de salariés. Nous sommes reconnaissantes pour l'aide de la part des parents des enfants : Nous apprécierions également un plus grand soutien de la part des médias. »

2, Pourquoi financer les écoles Diwans et pas d'autres écoles bilingues ? Qu'est-ce qui diffère les Diwans des autres ?

« Les Diwans sont différents car ils mettent vraiment un accent sur l'enseignement du breton. Le breton est la première langue chez nous. Les enfants jusqu'au sept ans suivent seulement les activités en breton. Ensuite les écoliers de sept jusqu'au dix ans suivent deux cours de français par semaine. Après les écoliers qui ont plus que dix ans suivent sept cours de français par semaine (sur 23 cours dans la semaine). Le but de ce système est d'apprendre les enfants les deux langues comme si les deux étaient leur langue maternelle. »

3, Vous avez mentionné les parents. Comment les parents vous aident ?

« Les parents sont très impliqués. Ils consacrent leur temps ainsi que leurs moyens financiers pour nous aider préparer les activités. Parfois, quand il n'y a pas de place pour leurs enfants dans les Diwans, ils fondent leurs propres institutions d'éducation qui ressemblent avec leur fonctionnement aux Diwans. Dans ces cas on dit que leurs institutions ressemblent aux petits entreprises où les chefs d'entreprises sont les parents. »

4, Apart de ces initiatives de la part des parents, pourriez-vous me donner d'autres exemples des associations éducatives?

« Bien sûr, il s'agit par exemple de l'Association d'éducation populaire ou de Skoazel. Skoazel organise de nombreux événements comme FESTNOZ ou des concours de chant, c'est pour ça qu'ils sont connus. »

Přiloha č.5 : Rozhovor s profesorkou bretonštiny na UBS Miriamme Guillevic:
05/04/2019

Personne interviewée : Myriamme Guillevic

Emploi : Enseignant du breton à UBS

1, Expliquez-moi, s'il vous plaît, la situation actuelle d'enseignement du breton à Université Bretagne Sud. Combien d'étudiantes vous enseignez ? Pourriez-vous comparer comment la popularité des cours du breton à l'Université a changé depuis le début de votre carrière ici?

« J'enseigne à cette université depuis 2013 et je peux vous confirmer que la popularité de mes cours et de la langue bretonne en général augmente. Il y a six ans, j'avais seulement 15 étudiants. Aujourd'hui j'enseigne entre 25 et 30 étudiants. »

2, Quelle est la motivation principale des étudiants à l'université pour apprendre la langue ?

« C'est différent. Certains participent déjà dans des mouvements culturels bretons et veulent donc apprendre la langue pour compléter aspect culturel, d'autres sont attirés par leurs curiosité (comme par exemple les étudiants qui viennent dans le cadre du projet Erasmus+). D'autres entendent parler breton dans leurs familles ou souhaitent apprendre la langue comme une troisième langue étrangère. »

3, Comment vous attirez l'attention des jeunes pour apprendre cette langue (méthodes d'enseignement) ? Comment votre l'enseignement à l'université fait la différence ?

« Je mélange de niveaux différents. Dans mes groupes il y a des étudiants bilingues ainsi que des débutants. Je prépare tous types d'activités et je laisse les étudiants de tous les niveaux exercer ces activités ensemble. »

4, Exercez-vous d'autres activités pour promouvoir la langue bretonne ?

« Je suis écrivaine. J'écris des Livres pour les enfants, par exemple mon roman *Dousig Tad-kozh* qui pourrait être traduit en français comme : L'amoureuse de grand-père). J'écris également des textes des chansons pour les artistes. »

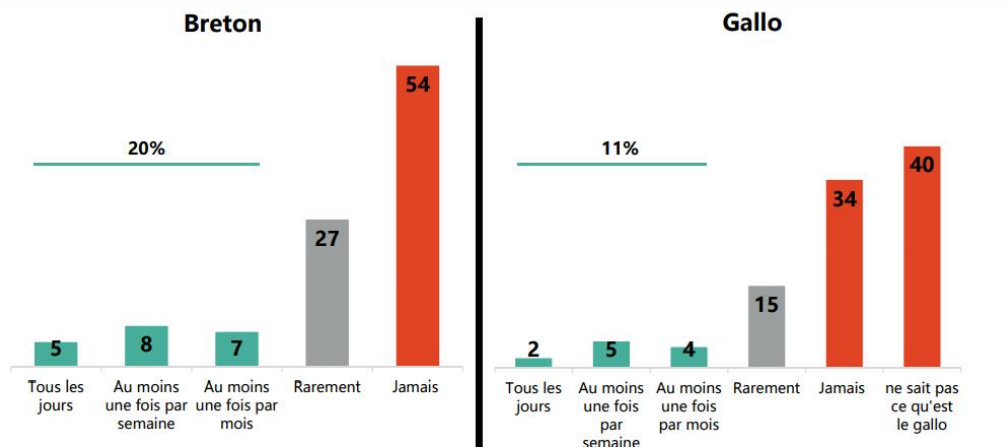
Příloha č.6 : Respondenti odpovídali na otázku: Jak často kolem sebe slyšíte bretonštinu?

**Breton et gallo :
L'environnement linguistique**

« Entendez-vous parler... autour de vous ? »

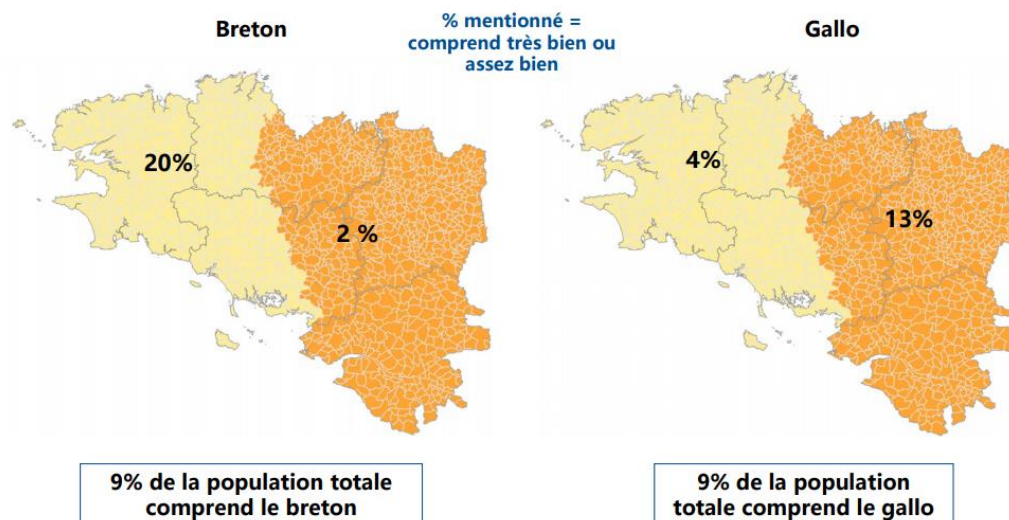

WAKEFORD, Pascale et BROUDIC, Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018*. p.9

Příloha č.7: Pasivní znalost bretonštiny a jazyka gallo na území Bretaně

**Breton et gallo : La connaissance passive
des langues selon les territoires**

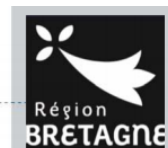

WAKEFORD Pascale et BROUDIC Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018*, p.13

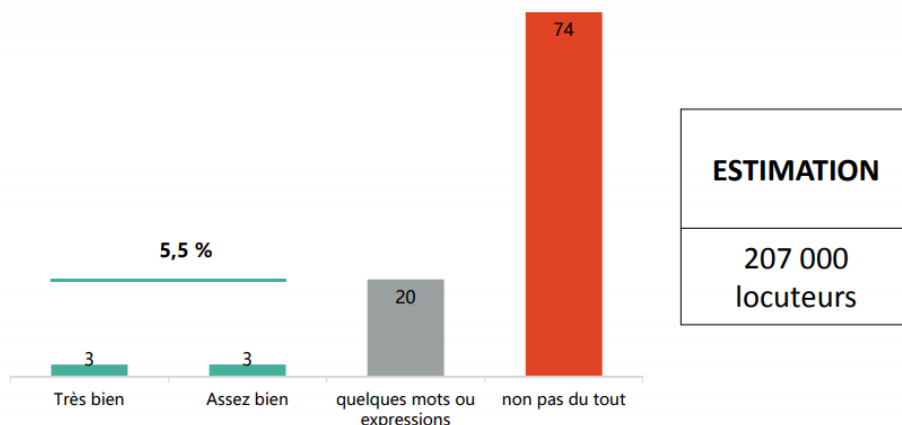
Příloha č.8: Respondenti odpovídali na otázku: Jak dobře bretonštinu ovládáte?

Breton : taux de locuteurs déclarés et estimation

Ensemble des 5 départements

WAKEFORD Pascale et BROUDIC Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018*, p.15

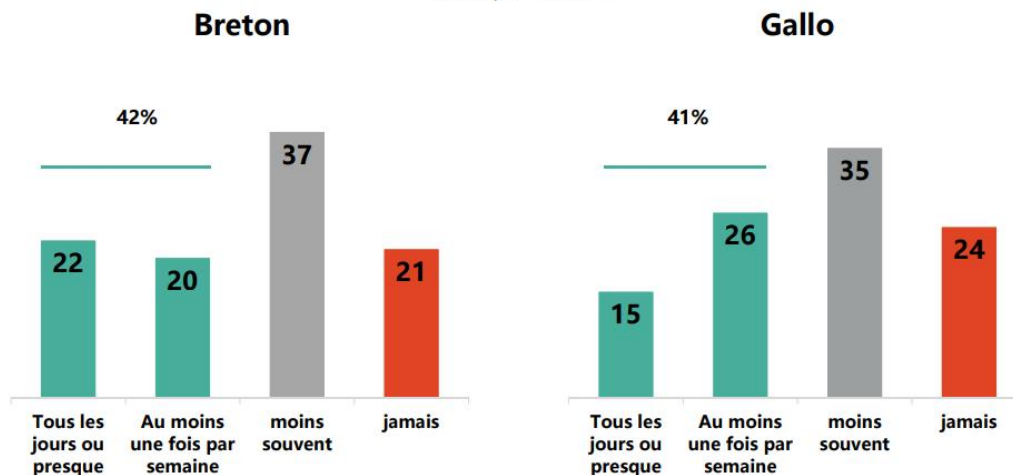
Příloha č.9 : Respondenti odpovídali na otázku: Jak často komunikujete v bretonštině?

Breton et gallo : la fréquence d'usage de la langue

« Vous parlez le... ? »

WAKEFORD Pascale et BROUDIC Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018*, p.19

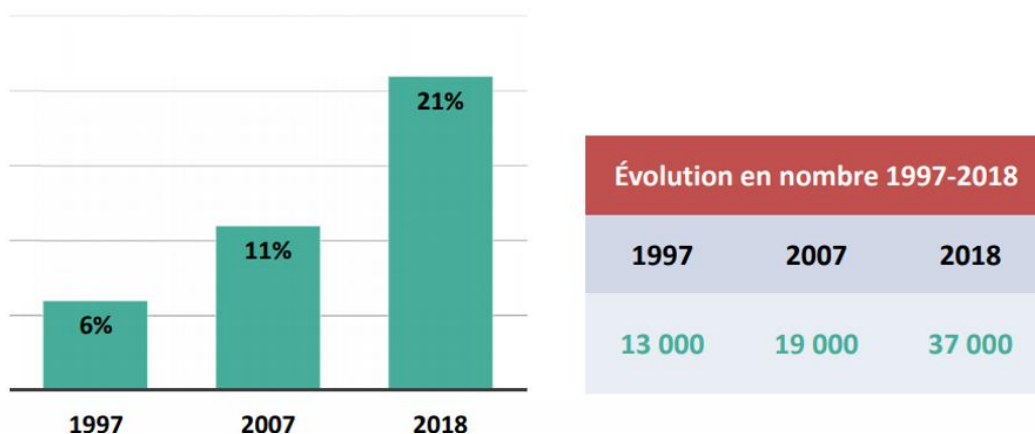
Příloha č.10 : Vývoj počtu mluvčích, kteří bretonštinu ovládají, ale v komunikaci ji nikdy nepoužívají

Breton : évolution des taux de ceux qui le savent sans jamais le parler

En Basse-Bretagne

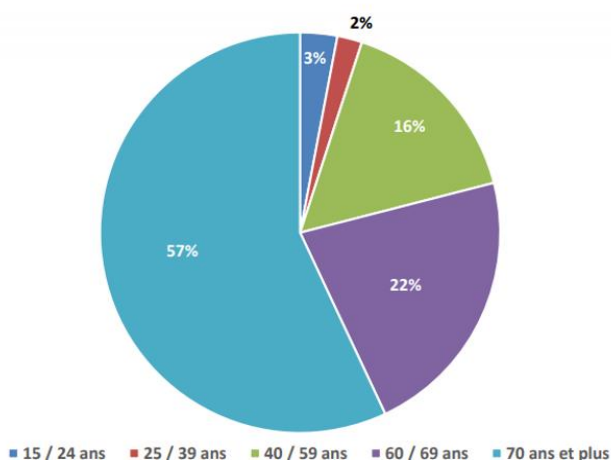

WAKEFORD Pascale et BROUDIC Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018*, p.20

Příloha č.11: Rozdělení mluvčích bretonštiny podle věku

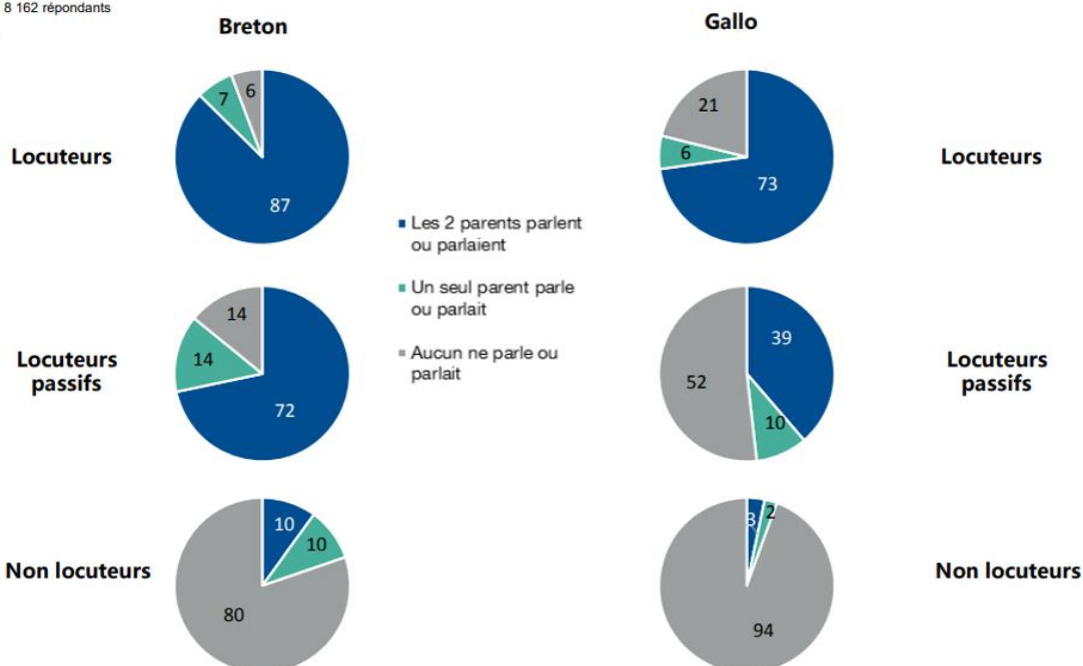
Breton : répartition des locuteurs selon les tranches d'âge

WAKEFORD Pascale et BROUDIC Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018*, p. 31

Příloha č.12 : Rozdělení mluvčích podle toho, jakou znalost bretonštiny mají jejich rodiče

Base : 8 162 répondants
En %

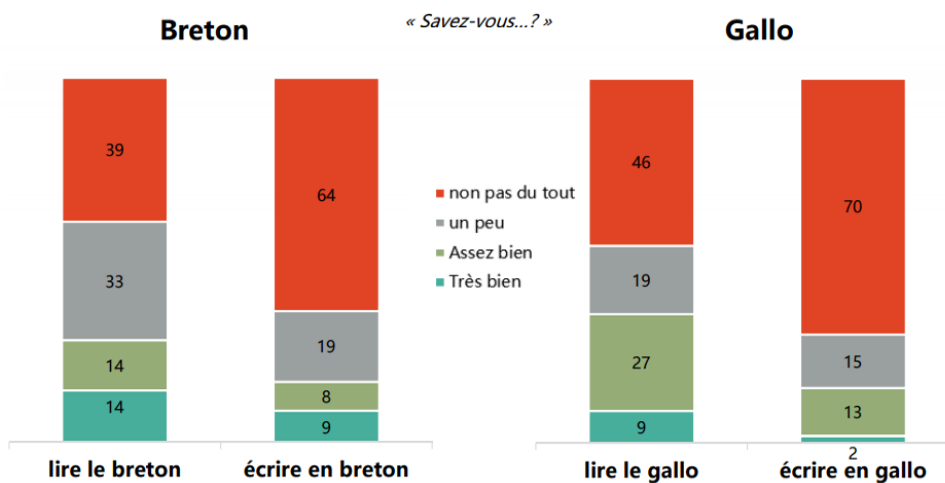

WAKEFORD Pascale et BROUDIC Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018*, p.41

Příloha č.13 : Rozdělení mluvčích podle schopností číst a psát v bretonštině

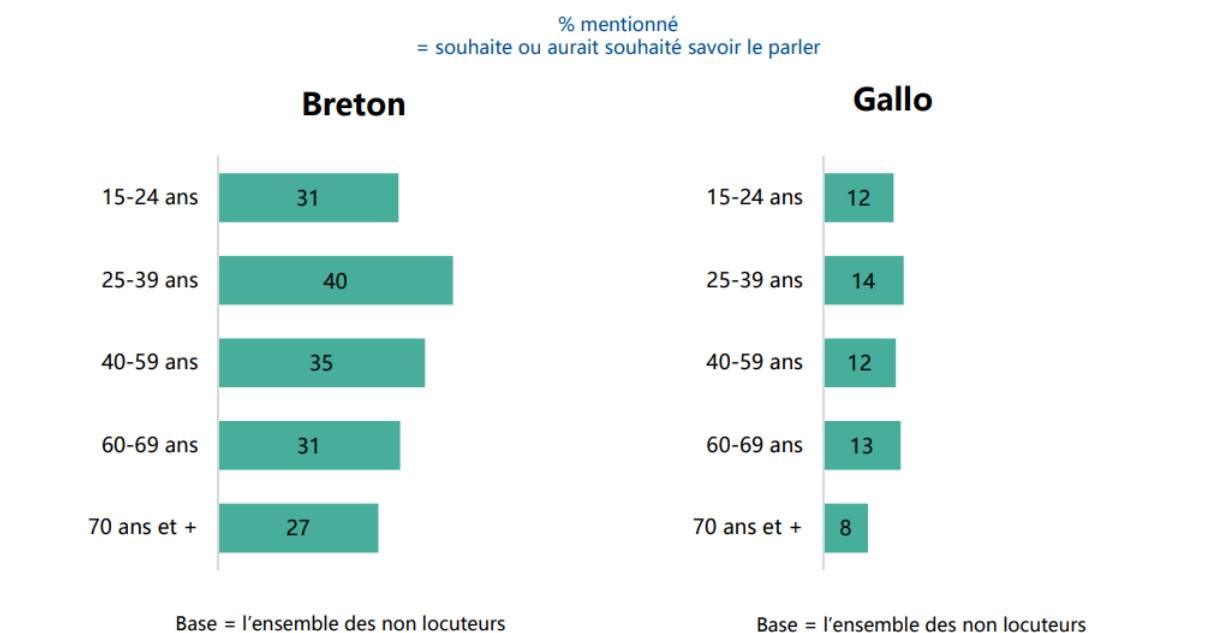

Breton et gallo :
lecture et écriture

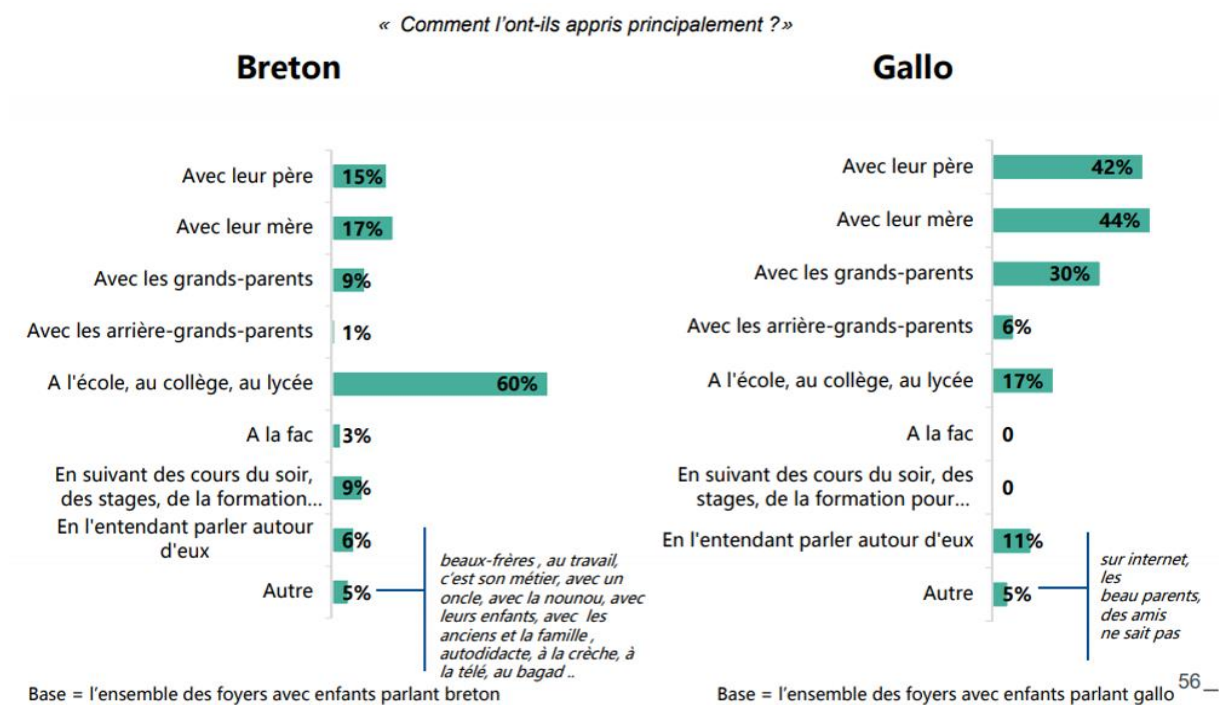
WAKEFORD Pascale et BROUDIC Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018*, p.43

Příloha č.14 : Rozdělení respondentů podle věku a zájmu o studium bretonštiny

WAKEFORD Pascale et BROUDIC Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018*, p. 61

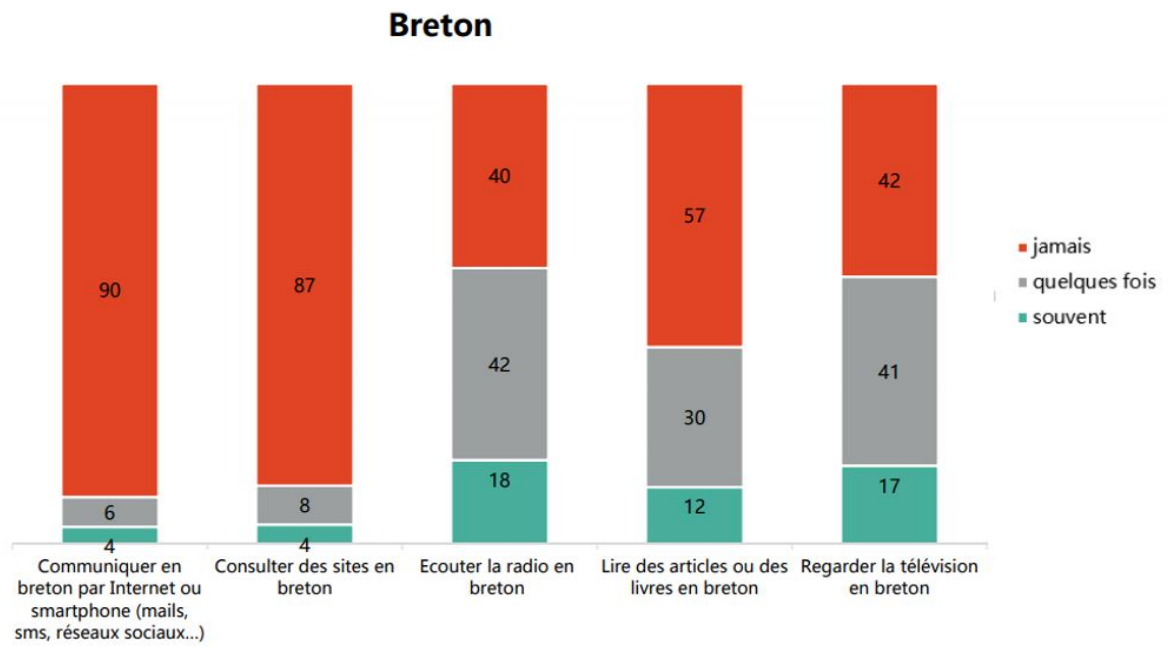
Příloha č.15 : Rozdělení mluvčích podle toho, jak se bretonštině původně naučili

WAKEFORD Pascale et BROUDIC Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo 2018*, p. 56

Příloha č.16 : Rozdělení mluvčích podle metod pomocí kterých se v bretonštině zdokonalují

WAKEFORD Pascale et BROUDIC Fanch. *Recherche sur la langue bretonne et gallo* 2018, p. 47